

PRO SENECTUTE

Jaarrekening 2019

Vereniging Pro Senectute geconsolideerd

Amsterdam, 7 mei 2020

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1	Bestuursverslag Vereniging Pro Senectute geconsolideerd	
1.1	Algemene informatie	3
1.1.1	Doelstelling organisatie	3
1.1.2	Kernactiviteiten Stichting Pro Senectute	3
1.1.3	Juridische structuur Pro Senectute	4
1.1.4	Interne organisatiestructuur en personeelssamenstelling	5
1.1.5	Belangrijke elementen uitgevoerd beleid	6
1.1.6	Persoonsgerichte zorg en ondersteuning en wonen en welzijn	7
1.1.7	Veiligheid	7
1.1.8	Kwantitatieve uitkomsten	8
1.1.9	Leren en werken aan kwaliteit	10
1.1.10	Leiderschap en governance	11
1.1.11	De gebouwde omgeving	12
1.1.12	Technologische hulpbronnen	12
1.1.13	Vastgoedportefeuille Pro Senectute Vastgoed BV	12
1.2	Financiële informatie	14
1.2.1	Behaalde resultaten	14
1.2.2	De toestand op balansdatum	16
1.3	De voornaamste risico's en onzekerheden	18
1.4	Verslag van het Bestuur	19
1.4.1	Samenstelling van het Bestuur in 2019	19
1.4.2	Governance	19
1.4.3	Financiën en Vastgoed	19
1.5	Bouwprojecten	20
1.6	Toekomstparagraaf	22
2.1	Geconsolideerde Jaarrekening	
2.1.1	Geconsolideerde balans per 31 december 2019	24
2.1.2	Geconsolideerde resultatenrekening over 2019	25
2.1.3	Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2019	26
2.1.4	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling (geconsolideerd)	27
2.1.5	Toelichting op de geconsolideerde balans	34
2.1.6	Geconsolideerd mutatieoverzicht materiële vaste activa/financiële vaste activa	43
2.1.7	Specificatie ultimo boekjaar onderhanden projecten	44
2.1.8	Overzicht langlopende schulden ultimo boekjaar	45
2.1.9	Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening	46
2.2	Enkelvoudige jaarrekening	
2.2.1	Enkelvoudige balans per 31 december 2019	51
2.2.2	Enkelvoudige resultatenrekening over 2019	52
2.2.3	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling (enkelvoudig)	53
2.2.4	Toelichting op de enkelvoudige balans	57
2.2.6	Overzicht langlopende schulden ultimo boekjaar	61
2.2.7	Toelichting op de enkelvoudige resultatenrekening	62
2.3	Overige gegevens	
2.3.1	Vaststelling en goedkeuring jaarrekening	64
2.3.2	Resultaatbestemming	64
2.3.3	Gebeurtenissen na balansdatum	64
2.3.4	Ondertekening door verenigingsbestuur	65
2.3.5	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	66

1. Bestuursverslag Vereniging Pro Senectute geconsolideerd

1.1 Algemene informatie

1.1.1 Doelstelling organisatie

Stichting Pro Senectute biedt sinds 1922 op persoonlijke wijze huisvesting en zorg aan gelijkgestemde senioren. Kenmerkend voor Pro Senectute is de stijlvolle omgeving waarin senioren met een vergelijkbare achtergrond en brede maatschappelijke en culturele belangstelling in goede harmonie wonen. Kwaliteit, goede omgangsvormen en privacy zijn vanzelfsprekende elementen in de dienstverlening van Pro Senectute. Voor onze bewoners proberen wij zoveel mogelijk een continuüm te bieden van wonen en zorg. Voor zelfstandige senioren die toe zijn aan een nieuwe stap hebben wij verspreid over het land vijf woonlocaties. En voor senioren met een indicatie voor zorg, verblijf, verpleging en (eventueel) behandeling (vergoed via de Wet langdurige zorg-Wlz) hebben wij vijf zorglocaties. Ook is huren in een zorglocatie mogelijk voor zelfstandige senioren met een lichte zorgvraag.

Stichting Pro Senectute kiest voor een leefstijlbenadering. De doelgroep van Pro Senectute kenmerkt zich door een vergelijkbare achtergrond en leefstijl. Dit uit zich onder andere in hun brede maatschappelijke en culturele interesses. De bewoners van onze zorg- en woonlocaties vormen daardoor een hechte sociale gemeenschap. Inkomen en religie spelen daarbij geen rol.

1.1.2 Kernactiviteiten Stichting Pro Senectute

Stichting Pro Senectute beschikt over *vijf woonlocaties* voor senioren:

- Hoog Langen te Lochem
- Stadenbos te Lochem
- Oranjepark te Soest
- Zuidkwartier te Amsterdam
- Waalsdorp te Den Haag.

Deze vijf woonlocaties hebben elk een eigen karakter en men woont er geheel zelfstandig. Men kan gebruik maken van algemene ruimten en diensten, zoals maaltijden of maaltijdservice, hulp bij klusjes in huis en vrijwillige deelname aan (culturele) activiteiten. In een woonlocatie kan ook geïndiceerde zorg voor verpleging en persoonlijke verzorging geleverd worden en is er 24 uurszorgalarmering met professionele zorgopvolging.

Stichting Pro Senectute beschikt over *vijf zorglocaties* die gefinancierd worden uit de Wet langdurige zorg (Wlz):

- Wildhoef te Bloemendaal
- Spaar en Hout te Haarlem
- Emmahof te Amsterdam
- Oranjestein te Doorn
- Tusselerhof te Lochem.

De zorglocaties zijn kleinschalig en ruim van opzet. Bij de invulling van de zorg kiezen wij voor een persoonsgerichte benadering.

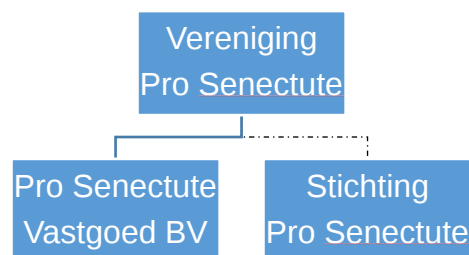
Zelfstandigheid en privacy staan hoog in het vaandel. Het streven is onze cliënten zo lang mogelijk de regie in eigen hand te laten houden. Mocht dit niet meer mogelijk zijn, dan hebben wij in onze zorglocaties verpleegmogelijkheden en kleinschalige woningen voor psychogeriatrische cliënten (cliënten met dementie). Elke cliënt heeft een zorgleefplan. De zorg op de zorglocaties bestaat uit:

- huishoudelijke verzorging
- maaltijdvoorziening
- persoonlijke verzorging
- verpleging
- ondersteunende begeleiding
- verblijf
- behandeling.

1.1.3 Juridische structuur Pro Senectute

Stichting Pro Senectute omvat één rechtspersoon met vijf zorglocaties en vijf woonlocaties. De vijf zorglocaties van Pro Senectute zijn toegelaten instellingen volgens de Wet Toegelaten Zorginstellingen (WTZi).

Stichting Pro Senectute maakt deel uit van een groep met verschillende juridische entiteiten: de Vereniging Pro Senectute en de Pro Senectute Vastgoed BV. Zie onderstaande weergave.

Vereniging Pro Senectute is zelfstandig en heeft een eigen jaarrekening. Deze jaarrekening wordt gecontroleerd door de externe accountant van Accountants voor de Gezondheidszorg B.V. (AGZ). In de jaarrekening van de Vereniging Pro Senectute worden ook de Pro Senectute Vastgoed BV en de Stichting Pro Senectute mee geconsolideerd.

De Stichting Pro Senectute is gelieerd aan de Vereniging Pro Senectute door middel van een licentieovereenkomst voor het gebruik van merk en logo van de Vereniging Pro Senectute. Beide entiteiten hebben daarmee van oudsher een bijzondere band, beide rechtspersonen streven ernaar om: "... senioren met een vergelijkbare ontwikkeling, levenspatroon en maatschappelijke belangstelling in harmonie met elkaar te laten samenwonen".

De drie rechtspersonen worden door de belastingdienst aangemerkt als fiscale eenheid voor de heffing van omzetbelasting.

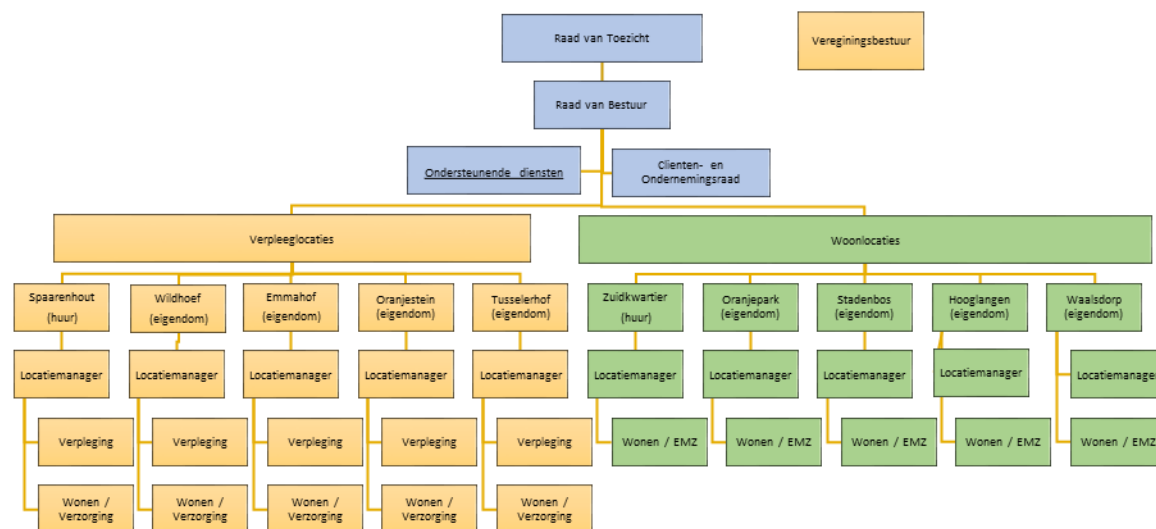
De Vereniging Pro Senectute beheert het vermogen en het vastgoed en financiert de zogenaamde plusfuncties van de Stichting Pro Senectute. De 'plusfunctiebijdrage' komt ten goede aan bewoners van de woon- en zorglocaties die de Stichting Pro Senectute exploiteert.

In 2012 is de Pro Senectute Vastgoed BV, 100% dochter van de Vereniging Pro Senectute, opgericht voor het vastgoedbeheer.

De Stichting Pro Senectute huurt gebouwen van de Pro Senectute Vastgoed BV en is verantwoordelijk voor de exploitatie van de zorglocaties en woonlocaties.

1.1.4 Interne organisatiestructuur en personeelssamenstelling

In 2019 heeft Pro Senectute de volgende organisatiestructuur gehad.

Medewerkers van de Stichting Pro Senectute, met name vanuit de ondersteunende diensten, verrichten ook werkzaamheden voor de Vereniging Pro Senectute en de Pro Senectute Vastgoed BV. De kosten voor de verrichte dienstverlening worden vanuit de Stichting Pro Senectute doorbelast aan de Vereniging Pro Senectute en de Pro Senectute Vastgoed BV.

In 2019 waren er gemiddeld 325,5 fte's in loondienst bij Stichting Pro Senectute (2018: 309,1 fte's). Daarnaast werd in 2019 gebruik gemaakt van 46,8 fte aan inhuurkrachten (2018: 28,9 fte's). Zie ook onderstaande tabel.

Formatie	Totaal	Loondienst	PNIL
Aantal fte's 2019	372,3	325,5	46,8
Algemeen	51,5	46,9	4,6
Voeding	16,6	16,2	0,4
Hotelmatic	27,7	27,7	0,0
Technische dienst	4,9	4,9	0,0
Leerlingen	20,3	20,3	0,0
Zorg	251,3	209,5	41,8
Totaal gemiddeld in 2019	372,3	325,5	46,8
Totaal gemiddeld in 2018	338,0	309,1	28,9

De medewerkers vallend onder de categorieën voeding, hotelmatig, technische dienst, leerlingen en zorg zijn allen werkzaam in de locaties. Onder 'algemeen' zijn zowel de medewerkers van het centraal bureau alsmede de locatiemanagers, teammanagers, receptiemedewerkers en leden OR verantwoord.

In 2019 stroomde 159 (52,6 fte) medewerkers in en 142 medewerkers (45,9 fte) uit. Het ziekteverzuim was in 2019: 7,1% (2018: 4,9%).

1.1.5 Belangrijke elementen uitgevoerd beleid

Het jaar 2019 was voor Pro Senectute bestuurlijk een dynamisch jaar. Wisselingen binnen de Raad van Bestuur en Raad van Toezicht hebben zijn weerslag gehad op de realisatie van de voorgenomen plannen. De nadruk lag in 2019 vooral op consolidatie en minder op ontwikkeling. De prioriteit lag op de doelstellingen "medewerkers beter toerusten om gedrag van bewoners en familieleden te begrijpen en te gebruiken bij de zorgverlening", "voldoende deskundige medewerkers", "De bewoner mag rekenen op een goede medische en paramedische zorg" en "De medewerker ervaart dat hij wordt gestimuleerd om te leren".

Begin 2019 werd onderzoeksbureau C3 gevraagd een onderzoek uit te voeren. De resultaten werden de tweede helft van het jaar gepresenteerd.

De Raad van Bestuur heeft, op basis van hiervan geconcludeerd dat beweging en verandering in de hele organisatie nodig is om:

- de marktpositie te bevestigen en te verstevigen; het onderscheidend vermogen verduidelijken naar stakeholders (klanten, familie, samenwerkingspartners, financiers)
- de belofte aan de klant waar te blijven maken door een duidelijke positionering met een passend pakket aan service en diensten en de levering ervan naadloos te laten aansluiten op de verwachtingen van de klant
- een vitale organisatie te realiseren door te sturen op vitale medewerkers, duidelijke sturingsafspraken, eigenaarschap en professionaliteit
- de financiële positie zeker te stellen door een heldere focus scherp aan de wind varen met betrekking tot prioriteitstelling, bedrijfsvoering en financiële discipline.

De Raad van Bestuur heeft haar aanpak verwoord in het plan Pro Senectute 2.0 en focuste eind 2019 op:

- invulling management en staffuncties (top-)organisatiestructuur
- helderheid in relatie tussen of onderscheid in wonen en zorg
- planning en roostering
- verzuimbeleid
- kwaliteitsjaarplan 2020
- overdracht behandeling naar Novicare
- jaarplan en begroting 2020
- continuïteit bouw projecten
- duurzaamheid meer jaren exploitatie (stress test).

1.1.6 Persoonsgerichte zorg en ondersteuning en wonen en welzijn

In navolging op het bezoek van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd in 2018 heeft Pro Senectute aan “het Zorgdomein” gevraagd om alle Wlz locaties te auditen. Zij hebben zich er in gespecialiseerd dit volgens de methodiek van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd uit te voeren. Naar aanleiding van hun bevindingen op het thema persoonsgerichte zorg lag de focus op goede dossiervoering. In gesprekken met medewerkers werd duidelijk dat zij goed wisten waarom ze wat deden samen met een bewoner. Dit werd niet teruggezien in de dossiers. Daarnaast kwam de nadruk te liggen op het zichtbaar maken van het welbevinden van de bewoner in activiteiten en resultaat.

In 2019 ontwikkelde de locaties scholings- en trainingsprogramma's om medewerkers beter toe te rusten om gedrag (wensen en behoeften) van bewoners en familieleden te begrijpen en te gebruiken bij de zorgverlening. Deze programma's worden geëvalueerd en samengebracht in de leerlijn “Leven in vrijheid”. In de leerlijn wordt formeel leren vormgegeven op thema's als ziektebeelden, wet- en regelgeving, leefwereldconcept, naar jezelf leren kijken en het effect van je eigen gedrag leren herkennen. En waarin informeel leren vorm wordt gegeven door het creëren van reflectiemomenten (dagevaluaties, intervisie) en randvoorwaarden opdat medewerkers in de praktijk kunnen leren.

Met de inzet van de kwaliteitsgelden realiseerde Pro Senectute een toename van medewerkers die zich inzetten voor het welbevinden van bewoners, o.a. kookdames, creatief therapeut en activiteitenbegeleider. Ook werden de lokale agenda's en roosters van medewerkers afgestemd op de wensen en behoeften van bewoners.

1.1.7 Veiligheid

Op 17 januari 2019 ontstond een brand in één van de appartementen in wooncomplex Oranjepark (Soest). Hierbij is de bewoonster van het appartement om het leven gekomen. Er heeft uitgebreid onderzoek plaatsgevonden naar zowel de oorzaak als de afwikkeling van de brand. Het optreden van de medewerkers van Oranjepark, de bewoners, de hulpdiensten, gemeente Soest, is effectief en efficiënt verlopen. De onderhoudscontracten, brandveiligheidsmaatregelen en staat van het gebouw waren goed op orde.

In 2019 hebben zich geen calamiteiten voorgedaan in de zin van de Wkkgz. Er zijn drie incidenten gemeld bij de IGJ, waarbij is onderzocht of daarbij van een calamiteit sprake was. Er is gebleken dat de kwaliteit van zorg niet in het geding is geweest. Naar aanleiding van de onderzoeken zijn verbetermaatregelen getroffen. Inmiddels zijn de

meldingen door de IGJ afgesloten. In 2019 zijn drie klachten gemeld bij de klachtenfunctionaris.

In 2019 verbeterde Pro Senectute de veiligheid van de zorgverlening door de samenwerking aan te gaan met Novicare. Deze samenwerking maakt het mogelijk om het behandelbeleid centraal aan te sturen. Hiermee kwam de samenwerking met lokale partijen te vervallen.

De implementatie startte met een quickscan, waarmee inzet werd verkregen in de sterke en zwakke punten van de behandeling, inclusief verbetermogelijkheden. Samen met locatiemanagers werd een concept visie en uitgangspunten op behandeling geformuleerd. In 2019 voerden de specialist ouderengeneeskunde en verpleegkundig specialist op de locaties Wildhoef (Overveen), Spaar en Hout (Haarlem) en Emmahof (Amsterdam) de behandeling uit. De nadruk bij de implementatie lag op het multidisciplinair overleg, de artsensite en de triage.

In 2019 verbeterde Pro Senectute ook het MIC proces. Verdere implementatie loopt in 2020.

1.1.8 Kwantitatieve uitkomsten

De kwaliteitsindicatoren verpleeghuishuizenzorg 2019 worden op het moment van publicatie van dit jaarverslag nog ingevoerd in de database. Via de website Kiesbeter.nl zullen de uitkomsten na 1 juli 2020 beschikbaar zijn.

In november 2019 werd een door ons zelf opgezet cliëntervaringsonderzoek gedaan (volgens de criteria die Jan Coolen heeft aangereikt in het rapport 'Ouderen in Zorghuizen: broze mensen én leefplezier van 18 november 2015) met de in de onderstaande tabel opgenomen resultaten.

Verpleging en Verzorging, bron: bewoner zelf

nr	vraag	1 op 4 score 2016	Rapport-cijfer 2016	1 op 4 score 2018	Rapport-cijfer 2018	1 op 4 score 2019	Rapport-cijfer 2019
3	Informatie en Inspraak	3,03	7,6	3,60	9,0	3,19	8,0
4	Bejegening	3,04	7,6	3,78	9,4	3,74	9,4
5	Begeleiding van thuis naar woonvorm			3,55	8,8	3,58	8,9
6	Schone comfortabele woonruimte met privacy	3,61	9,0	3,69	9,2	3,75	9,4
7	Veiligheid	3,88	9,7	3,91	9,8	3,83	9,6
8	Prettige, sociale leefomgeving	3,09	7,7	3,27	8,2	3,30	8,2
9	Smakelijke en sfeervolle maaltijden	2,99	7,5	3,42	8,5	3,63	9,1
10	Alarmopvolging en calamiteitenpreventie			3,86	9,6	3,57	8,9
11	Zinnvolle dag	3,64	9,1	3,69	9,2	3,53	8,8
12	Alert op levensvragen			3,37	8,4	3,42	8,5

<i>nr</i>	<i>vraag</i>	<i>1 op 4 score 2016</i>	<i>Rapport- cijfer 2016</i>	<i>1 op 4 score 2018</i>	<i>Rapport- cijfer 2018</i>	<i>1 op 4 score 2019</i>	<i>Rapport- cijfer 2019</i>
13	Aandacht in stervensfase			-	-	3,42	8,5
14	Persoonlijke verzorging			3,91	9,8	3,87	9,7
15	Hulp bij eten en drinken			-	-	3,33	8,3
16	Aandacht voor onveilige situaties			3,96	9,9	3,76	9,4
17	Aandacht voor psychische problemen			3,67	9,2	3,23	8,1
18	Psychische ondersteuning			3,66	9,1	3,25	8,1
19	Goede verzorging en verpleging	3,49	8,7	3,84	9,6	3,62	9,0
20	Onderkenning gezondheidsrisico's			3,89	9,7	3,68	9,2
21	Keuzes medisch beleid			3,70	9,2	3,44	8,6
22	Minimale vrijheidsbeperking			-	-	3,46	8,7
	Totaal gemiddeld	3,35	8,4	3,69	9,2	3,53	8,8
23	Aanbeveling				93,3%		95,8%
24	Gegeven rapportcijfer		7,5		7,2		7,5

Verpleging en Verzorging, bron: vertegenwoordiger van bewoner

<i>nr</i>	<i>vraag</i>	<i>1 op 4 score 2016</i>	<i>Rapport- cijfer 2016</i>	<i>1 op 4 score 2018</i>	<i>Rapport- cijfer 2018</i>	<i>1 op 4 score 2019</i>	<i>Rapport- cijfer 2019</i>
3	Informatie en Inspraak	3,29	8,2	3,39	8,5	3,27	8,2
4	Bejegening	3,10	7,8	3,70	9,2	3,58	9,0
5	Begeleiding van thuis naar woonvorm			3,49	8,7	3,44	8,6
6	Schone comfortabele woonruimte met privacy	3,61	9,0	3,44	8,6	3,52	8,8
7	Veiligheid			3,68	9,2	3,56	8,9
8	Prettige, sociale leefomgeving	2,95	7,4	3,42	8,6	3,40	8,5
9	Smakelijke en sfeervolle maaltijden	3,25	8,1	3,54	8,8	3,49	8,7
10	Alarmopvolging en calamiteitenpreventie			3,29	8,2	3,27	8,2

nr	vraag	1 op 4 score 2016	Rapport- cijfer 2016	1 op 4 score 2018	Rapport- cijfer 2018	1 op 4 score 2019	Rapport- cijfer 2019
11	Zinvolle dag	3,14	7,9	3,49	8,7	3,61	9,0
12	Alert op levensvragen			3,37	8,4	3,37	8,4
13	Aandacht in stervensfase			3,78	9,4	3,83	9,6
14	Persoonlijke verzorging			3,47	8,7	3,44	8,6
15	Hulp bij eten en drinken			3,81	9,5	3,79	9,5
16	Aandacht voor onveilige situaties			3,61	9,0	3,66	9,2
17	Aandacht voor psychische problemen			3,40	8,5	3,53	8,8
18	Psychische ondersteuning			3,57	8,9	3,55	8,9
19	Goede verzorging en verpleging	3,35	8,4	3,52	8,8	3,58	8,9
20	Onderkenning gezondheidsrisico's			3,61	9,0	3,56	8,9
21	Keuzes medisch beleid			3,38	8,5	3,63	9,1
22	Minimale vrijheidsbeperking			3,71	9,3	3,68	9,2
	Totaal gemiddeld	3,24	8,1	3,53	8,8	3,54	8,8
23	Aanbeveling				96,5%		88,9%
24	Gegeven rapportcijfer		8,1		8,0		7,8

De significante positieve verschillen zijn groen gearceerd. Zo valt op dat door de bewoners met name de maaltijd en door de vertegenwoordigers de keuzes voor medisch beleid hoger wordt gewaardeerd.

Als significant negatief verschil (rood gearceerd) wordt door de bewoners de inspraak, aandacht voor psychische problemen en psychische ondersteuning minder gewaardeerd.

1.1.9 Leren en werken aan kwaliteit

In 2019 bestendigde Pro Senectute zijn leercultuur met de inzet van praktijkopleiders, aandachtfunctionarissen, coördinerend verzorgenden en verpleegkundigen. De Pro Academy werd gekoppeld aan het kwaliteitsregister. Medewerkers werden in de gelegenheid gesteld deel te nemen aan externe netwerken.

Intern werd het leernetwerk "Primair proces" ingericht. Na een eerste analyse en het realiseren van korte termijn verbeteringen, is er nu een verbeteragenda opgesteld voor 2020. Samen met Novicare werd de opzet van een kwaliteitscommissie per locatie voorbereid.

Alle locaties nemen deel aan externe netwerken, intramuraal met behandelaren van collega organisaties en binnen de wijkverpleging in bijvoorbeeld het netwerk palliatieve zorg. De locaties hebben hun locatie-jaarplannen besproken met de samenwerkende partij. Op bestuurlijk niveau is het Pro Senectute jaarplan besproken in het bestuurlijk netwerk.

Op elk thema van het kwaliteitskader zijn, gerelateerd aan het jaarplan 2019 indicatoren ontwikkeld. Op tertiaalbasis worden deze gemeten en besproken. Er vindt in het managementteam een risicobeoordeling plaats inclusief het formuleren van verbeter-maatregelen.

Alle locaties hebben audit jaarplannen opgesteld, hebben medewerkers getraind in het uitvoeren van interne audits en voeren de geplande interne audits uit. Uitkomsten van de interne audits worden gebruikt als evaluatiemoment en eventuele bijstelling van de lopende plannen. Resultaten zijn ook input voor het Pro Senectute jaarplan 2020.

In november 2019 zijn cliëntervaringen verzameld onder alle bewoners met zorg van Stichting Pro Senectute, onderverdeeld naar intramurale en extramurale zorg.

1.1.10 Leiderschap en governance

De organisatie staat onder leiding van de Raad van Bestuur. Deze wordt gecontroleerd door de Raad van Toezicht conform de uitgangspunten voor governance voor zorginstellingen. De Raad van Bestuur is eindverantwoordelijk voor alle producten en diensten die Pro Senectute haar bewoners en klanten levert.

In 2019 is de wijze van besturing en aansturing verder uitgewerkt. In de besturingsfilosofie van de Stichting Pro Senectute zijn de regie en de verantwoordelijkheden van de medewerkers in het primaire proces en de ondersteunende diensten uitgewerkt. Het uitgangspunt van het handelen bij Pro Senectute ligt in de dienstverlening, service, begeleiding en zorgverlening aan de bewoners. Dit betekent dat de organisatie van het werk, de sturing daarop en de verantwoording erover, is ingericht vanaf het niveau waar het contact met bewoners plaatsvindt.

De Raad van Bestuur geeft samen met staf- en locatiemanagement, ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheden en bevoegdheden, vorm en uitvoering aan het dagelijkse dagelijks bestuur van de organisatie. Pro Senectute heeft in haar visie beschreven een vitale organisatie te willen zijn. Een organisatie met vitale medewerkers die in hun professioneel handelen de competenties laten zien die nodig en onderscheidend zijn om de klanten zich gezien en gehoord te laten voelen.

- Veerkracht (flexibel om kunnen gaan met veranderingen)
- Verbondenheid (uitdagingen aangaan, van elkaar leren en persoonlijke verbinding)
- Verwondering (nieuwsgierigheid, vragen stellen, initiatiefrijk en creatief zijn).

In 2019 is met verschillende gremia gesproken over bovenstaande onderwerpen. Op 18 november vond een bijeenkomst plaats met een groot aantal medewerkers, teamleiders, managers, leden Centrale Cliëntenraad, leden Ondernemingsraad en leden Raad van Toezicht. Doel van deze bijeenkomst was om in gesprek te gaan over wat er nodig is om van Pro Senectute een nog meer vitale organisatie te maken. De uitkomsten hiervan krijgen opvolging in 2020.

1.1.11 De gebouwde omgeving

Pro Senectute is bezig om op twee locaties, Wildhoef (Bloemendaal) en Tusselerhof (Lochem), vervangende nieuwbouw te realiseren. Oplevering hiervan staat gepland in 2020. Voor de bewoners van beide locaties is tijdelijke huisvesting gevonden. Daarnaast bestaat de ambitie om Emmahof (Amsterdam) te renoveren. De definitieve besluitvorming inzake de renovatie staat voor medio 2020 gepland.

1.1.12 Technologische hulpbronnen

In 2019 is aandacht uitgegaan naar:

- het aanstellen van functionaris ICT manager
- vervanging kantoorautomatisering
- vervanging van telefonielijnen en aanpassingen telefonie.

1.1.13 Vastgoedportefeuille Pro Senectute Vastgoed BV

De vastgoedportefeuille van de Pro Senectute Vastgoed BV bestaat uit 4 zorglocaties, 4 woonlocaties voor ouderen en 2 beleggingslocaties.

Voor de zorglocaties heeft de Pro Senectute Vastgoed BV (als gevolg van RJ uiting "2018-2 Actuele Kostprijs") ervoor gekozen om vanaf boekjaar 2016 de zorglocaties, te waarderen tegen historische kostprijs.

De woon- en beleggingslocaties betreffen vastgoed die de Pro Senectute Vastgoed BV als vastgoedbelegging aanhoudt om huuropbrengsten of waardeinstijgingen, of een combinatie van beide te realiseren. Sinds het boekjaar 2011 worden deze bedrijfsgebouwen en terreinen gewaardeerd tegen actuele waarde.

De 4 zorglocaties en de 4 woonlocaties worden verhuurd aan Stichting Pro Senectute. De Stichting Pro Senectute verhuurt op haar beurt de 222 appartementen in de 4 woonlocaties aan gelijkgestemde ouderen en exploiteert de 209 zorgappartementen in de zorglocaties.

Daarnaast heeft de Pro Senectute Vastgoed BV 2 beleggingslocaties in haar portefeuille, welke in het verleden verkregen zijn uit legaten. Uit deze beleggingslocaties wordt een zeer geringe verhuuropbrengst verkregen als gevolg van afspraken uit het verleden.

(alle bedragen x € 1 mln)	max.cap.	Boekwaarde	Taxatiewrd	WOZ-waarde	Oorspronkelijke	Jaarlijks huur-	Rendement
LOCATIE	aantal app.	31-12-2019	31-12-2019	31-12-2019	investering	opbrengst 2019	tov invest
WH	70	€ 1,6	nb	€ 5,8	€ 10,8	€ 0,7	6,6%
EH	29	€ 2,6	nb	€ 1,4	€ 1,5	€ 0,3	19,1%
OS	61	€ 5,5	nb	€ 5,0	€ 10,5	€ 0,6	6,0%
TH	49	€ 0,9	nb	€ 2,6	€ 6,6	€ 0,5	7,1%
TOTAAL ZORGLOCATIES	209	€ 10,6	€ 0,0	€ 14,8	€ 29,4	€ 2,1	7,2%
WD	113	€ 32,0	€ 32,0	€ 24,3	€ 26,4	€ 1,8	6,8%
OP	69	€ 16,7	€ 16,7	€ 9,8	€ 17,1	€ 1,1	6,5%
SB	20	€ 4,2	€ 4,2	€ 3,7	€ 5,3	€ 0,2	4,3%
HL	20	€ 5,5	€ 5,5	€ 4,2	€ 8,8	€ 0,3	3,3%
TOTAAL WOONLOCATIES	222	€ 58,3	€ 58,3	€ 42,1	€ 57,6	€ 3,4	5,9%
JV	1	€ 0,7	€ 0,7	€ 0,9	€ 0,4	€ 0,0	2,6%
WS	1	€ 0,8	€ 0,8	€ 0,8	€ 0,1	€ 0,0	0,0%
TOTAAL BELEGGINGSLOCATIES	2	€ 1,5	€ 1,5	€ 1,8	€ 0,4	€ 0,0	2,3%
TOTAAL PS VASTGOEDPORTEFEUILLE	433	€ 70,4	€ 59,8	€ 58,6	€ 87,4	€ 5,5	6,3%

De gehele vastgoedportefeuille genereert in 2019 een huuropbrengst van € 5,5 mln. hetgeen een rendement van 6,3% impliceert ten opzichte van de oorspronkelijke investeringssom.

1.2 Financiële informatie

1.2.1 Behaalde resultaten

Resultaat

Het boekjaar 2019 is afgesloten met een positief exploitatieresultaat van € 0,9 mln. Over verslagjaar 2018 was sprake van een positief exploitatieresultaat van € 7,0 mln.

Geconsolideerd resultaat Vereniging Pro Senectute (x € 1 mln)			2019	2018	afwijking
Bedrijfsopbrengsten			€ 29,9	€ 29,0	€ 0,9
Bedrijfslasten			€ 29,1	€ 21,9	€ 7,2
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening			€ 0,8	€ 7,1	€ -6,3
Financiële baten & lasten			€ 0,1	€ -0,1	€ 0,2
Resultaat boekjaar			€ 0,9	€ 7,0	€ -6,1

In de jaarrekening worden de posten afzonderlijk toegelicht. In deze paragraaf worden de opbrengsten en de kosten op hoofdlijnen toegelicht.

Het exploitatieresultaat Stichting Pro Senectute 2019 van € 0,9 mln. positief is € 6,1 mln. lager dan het exploitatieresultaat Stichting Pro Senectute (€ 7,0 mln. positief). Deze afname van het resultaat is in hoofdlijnen als volgt nader uiteen te zetten:

Mutatie resultaat PS 2019 versus PS resultaat 2018	Resultaat (x € 1 mln)
Hogere opbrengsten metname als gevolg van kwaliteitsbudget	€ 0,9
Hogere personele kosten agv cao en 34 fte hogere personele inzet	€ -3,0
Afname waardevermeerdering eigendomslocaties	€ -2,3
Toename afschrijvingskosten agv tijdelijke huisvesting	€ -1,3
Toename huurkosten agv tijdelijke huisvesting	€ -0,3
Toename advieskosten (waaronder onderzoeken C3 en JBR)	€ -0,3
Toename renteresultaat	€ 0,2
Mutatie resultaat PS 2019 versus resultaat PS 2018	€ -6,1

In onderstaande tabel wordt aangegeven hoeveel elke afzonderlijke entiteit bijdraagt aan het resultaat.

Resultaten per entiteit (x € 1 mln)	2019	2018	afwijking
Vereniging Pro Senectute	€ -1,2	€ -0,9	€ -0,3
Stichting Pro Senectute	€ -1,3	€ 0,9	€ -2,2
Pro Senectute Vastgoed bv	€ 3,4	€ 7,0	€ -3,6
Steunfondsen	€ -	€ -	€ -
Geconsolideerd resultaat	€ 0,9	€ 7,0	€ -6,1

De voornaamste oorzaken van de resultaatsafwijkingen per entiteit ten opzichte van het resultaat 2018 zijn:

Vereniging Pro Senectute

Het € 0,3 mln. lagere resultaat van de Vereniging Pro Senectute in 2019 is hoofdzakelijk toe te schrijven aan hogere kosten van inhuurkrachten, onderzoeken en adviseurs.

Pro Senectute Vastgoed BV

Het € 3,6 mln. lagere resultaat van de Pro Senectute Vastgoed BV in 2019 is hoofdzakelijk toe te schrijven aan een € 2,2 mln. lagere waardevermeerdering van de vastgoed-portefeuille dan in 2018 en € 1,2 mln. hogere afschrijvingskosten en € 0,4 mln. hogere huurkosten voor de tijdelijke huisvesting van de nieuwbouwlocaties Wildhoef (Overveen) en Tusselerhof (Lochem).

Stichting Pro Senectute

Het € 2,2 mln. lagere resultaat van de Stichting Pro Senectute is voornamelijk toe te schrijven aan hogere salariskosten als gevolg van cao wijzigingen, 34 fte hogere inzet van inhuurkrachten en eigen personeel ten opzichte 2018.

Bedrijfsopbrengsten

De totale bedrijfsopbrengsten zijn 0,9 mln. hoger dan in 2018.
Zie onderstaande tabel.

Bedrijfsopbrengsten (bedrag x € 1 mln)			2019	2018	Afwijking
Zorgbrengsten WLZ			€ 21,2	€ 19,5	€ 1,7
Zorgopbrengsten ZvW			€ 1,0	€ 1,5	€ -0,5
Gebudgetteerde Zorgprestaties			€ 22,2	€ 21,0	€ 1,2
Niet gebudgetteerde zorgprestaties			€ 0,5	€ 0,7	€ -0,2
Subsidies			€ 0,3	€ 0,2	€ 0,1
Opbrengsten uit verhuur en servicekosten			€ 6,0	€ 5,9	€ 0,1
Overige dienstverlening (w.o. horeca)			€ 0,8	€ 0,8	€ -0,0
Overige (w.o. legaat)			€ 0,2	€ 0,4	€ -0,2
Overige bedrijfsopbrengsten			€ 6,9	€ 7,1	€ -0,2
TOTAAL bedrijfsopbrengsten			€ 29,9	€ 29,0	€ 0,9

De totale zorgopbrengsten (gebudgetteerde- en niet gebudgetteerde zorgprestaties) bedragen in 2019: € 22,7 mln. (2018 : € 21,7 mln.), De zorgopbrengsten zijn in 2019 75,9% van de totale opbrengsten (2018: 74,8%). De zorgopbrengsten 2019 zijn met € 1,0 mln. toegenomen ten opzichte van de zorgopbrengsten in 2018. Deze toename van zorgopbrengsten ten opzichte van 2018 kan als volgt gespecificeerd worden:

- toename voortvloeiende uit kwaliteitsbudget € 1,3 mln.
 - toegenomen zorgzwaarte/meer behandeling € 0,4 mln.
 - overdracht extramurale productie Park Boswijk € -0,5 mln.
 - lagere zorgopbrengst particulieren € -0,2 mln.
- Toename zorgopbrengsten 2019 t.o.v. 2018 € 1,0 mln.

In 2019 zijn subsidies ontvangen vanuit het stagefonds, praktijkleren en sectorfondsen.

De opbrengsten uit de verhuur en servicekosten bedragen in 2019 € 6,0 mln. Dit is 20,1% van de totale bedrijfsopbrengsten 2019. (2018: 20,3%) Ten opzichte van 2018 zijn de opbrengsten uit de verhuur en servicekosten met € 0,1 mln. toegenomen.

De opbrengsten uit overige dienstverlening 2019 liggen in lijn met 2018.

De overige opbrengsten zijn in 2019 met € 0,2 mln. afgenomen ten opzichte van 2018.

In tegenstelling tot 2019 was er in 2018 sprake van incidentele nagekomen baten uit voorgaande jaren.

Bedrijfslasten

De totale bedrijfslasten zijn in 2019 € 7,2 mln. hoger dan in 2018.
Zie onderstaande tabel.

Bedrijfslasten (bedrag x € 1 mln)	2019	2018	Afwijking
Lonen, sociale lasten, pensioen	€ 15,8	€ 14,3	€ 1,5
Andere personele kosten	€ 0,9	€ 0,6	€ 0,3
Personeelslasten personeel in loondienst	€ 16,7	€ 14,9	€ 1,8
Personeelslasten personeel niet in loondienst	€ 3,4	€ 2,2	€ 1,2
TOTAAL Personeelskosten	€ 20,1	€ 17,1	€ 3,0
Afschrijvingskosten	€ -0,2	€ -3,8	€ 3,6
Overige bedrijfskosten	€ 9,2	€ 8,6	€ 0,6
Totaal bedrijfslasten	€ 29,1	€ 21,9	€ 7,2

De bedrijfslasten zijn in 2019 met € 7,2 mln. (33,3%) toegenomen ten opzichte van 2018 als gevolg van:

- toename personeelskosten a.g.v. 16,4 fte meer personeel en ca0 + € 1,5 mln.
- toename inhuur personeel met 17,6 fte + € 1,2 mln.
- toename andere personele kosten (verzuimbegeleiding en vaststellingsovereenkomsten) + € 0,3 mln.
- toename afschrijvingskosten tijdelijke huisvesting nieuwbouw + € 1,4 mln.
- afname waardevermeerdering vastgoedlocaties + € 2,2 mln.
- toename huurkosten tijdelijke huisvesting nieuwbouw + € 0,4 mln.
- toename materiële behandelkosten als gevolg toename zorgzwaarte + € 0,1 mln.
- toename overige kosten als gevolg van prijsindexatie + € 0,1 mln.

Toename bedrijfslasten t.o.v. 2018 + € 7,2 mln.

1.2.2 De toestand op balansdatum

Het positieve resultaat boekjaar 2019 van de Vereniging Pro Senectute van € 0,9 mln. wordt toegevoegd aan het eigen vermogen. Daarmee komt het eigen vermogen ultimo 2019 uit op € 87,5 mln. De solvabiliteit (eigen vermogen\ totaal vermogen) van de Vereniging Pro Senectute per ultimo 2019 bedraagt 81,4% (2018: 94,7%).
Zie ook onderstaande balans van de Vereniging Pro Senectute.

Balans activa (x € 1 mln)			31-12-2019	31-12-2018
Vaste activa			€ 98,6	€ 75,2
Vlottende activa			€ 1,2	€ 0,8
Liquide middelen			€ 7,7	€ 15,4
TOTAAL ACTIVA			€ 107,5	€ 91,4
Balans passiva (x € 1 mln)			31-12-2019	31-12-2018
Eigen Vermogen			€ 87,5	€ 86,6
Voorzieningen			€ 0,4	€ 0,4
Langlopende schulden			€ 9,7	€ 0,0
Kortlopende schulden			€ 9,9	€ 4,4
TOTAAL PASSIVA			€ 107,5	€ 91,4

In de loop van 2019 zijn de liquide middelen binnen de Vereniging met € 7,7 mln. afgenomen. Dit met name als gevolg van de investeringen in de bouwprojecten Tusselerhof (Lochem) en Wildhoef (Bloemendaal). Het saldo van de liquide middelen per ultimo 2019 bedraagt € 7,7 mln.

1.3 De voornaamste risico's en onzekerheden

In het verslagjaar is aandacht besteed aan risicomanagement, dit krijgt in 2020 verder vorm.

De transitie in de zorg bracht ook in 2019 risico's met zich mee. Scheiden van wonen en zorg, druk op tarieven en volumes, verzwaring van de zorgvraag en daarmee ook ontwikkeldruk bij de medewerkers. De verschillende woon- en zorgconcepten voor diverse doelgroepen in verschillende deelmarkten betekent een complexe uitvoering en aansturing.

Daarnaast zijn de personele kosten in 2019 sterk gestegen. Zowel bij het personeel in loondienst (PIL) als bij het personeel niet in loondienst (PNIL). Deze stijging is het gevolg van een uitbreiding van het personeelsbestand om aan de zwaardere zorgvraag te voldoen en oplopend ziekteverzuim (met name het aantal langdurig zieken). Daarnaast is het hoge verloop en het beperkte aanbod van voldoende geschoold personeel een risicofactor. Veel tijd en energie nodig is voor het werven, selecteren en inwerken van nieuwe medewerkers, maar daarnaast ook voor het behouden en opleiden van medewerkers. Een aandachtspunt is het beter borgen van processen ten behoeve van de kwaliteit van zorg.

Sinds geruime tijd is er onvoldoende financiële dekking van de door Pro Senectute geleverde service en dienstverlening aan bewoners op de woonlocaties. Als gevolg van lopende afspraken met bewonersraden omtrent de toerekening van service en dienstverlening aan bewoners, worden geleverde diensten slechts deels vanuit de bewoners gefinancierd, hetgeen op de woonlocaties leidt tot een verlieslatende exploitatie.

1.4 Verslag van het Bestuur

1.4.1 Samenstelling van het Bestuur in 2019

In het verslagjaar 2019 bestaat het bestuur uit zes leden. Gedurende 2019 hebben de volgende leden afscheid genomen:

- Jeroen Collette (voorzitter) per 16 november 2019
- Kees de Boo op eigen verzoek en vroegtijdig per 11 augustus 2019
- Petra van Zuijlen op eigen verzoek en vroegtijdig per 8 februari 2019.

De volgende bestuursleden zijn door de algemene ledenvergadering van 11 september benoemd:

- Radboud Quik (voorzitter) - met ingang van 11 september 2019 betrokken als aspirant-bestuurslid en formeel op 17 november 2019 toegetreden tot het bestuur
- Marc Dijkstra - met ingang van 11 september 2019
- Anton Zuure (penningmeester) - met ingang van 11 september 2019 betrokken als aspirant-bestuurslid en formeel op 1 januari 2020 toegetreden tot het bestuur.

1.4.2 Governance

Het bestuur heeft in 2019 bijzondere aandacht besteed aan de steunstichtingen die in het verleden zijn opgericht ter ondersteuning van Pro Senectute. De Vereniging Pro Senectute treedt op als bestuurder van deze stichtingen. Er is een start gemaakt met een plan van aanpak om deze ondersteunende stichtingen in lijn met hun statutaire doelstelling verder in te zetten ten behoeve van de cliënten van Pro Senectute.

Daarnaast zijn wensen en behoeften van leden met betrekking tot de algemene ledenvergadering opgehaald door middel van een enquête. De uitkomsten van de enquête zijn besproken door het bestuur en verbeter suggesties hebben zoveel mogelijk opvolging gekregen.

1.4.3 Financiën en Vastgoed

Vastgoed en nieuwbouwprojecten

Het bestuur heeft in 2019 veel aandacht gegeven aan de financiering van de nieuwbouw voor de locatie Wildhoef (Bloemendaal) en de locatie Tusselerhof (Lochem), alsmede de voortgang van de feitelijke nieuwbouw. Daarnaast is uitgebreid gesproken over (de financiële haalbaarheid) van de renovatieplannen van locatie Emmahof (Amsterdam) en de benodigde verbouwing van de tijdelijke huisvesting in Oldenhove (Overveen). Ten aanzien van de locatie Stadenbos (Lochem) is overeenstemming bereikt over de verkoop en verkoopprijs. Ook is besloten tot verkoop van de locatie Hoog Langen (Lochem).

Financiën

Het bestuur heeft samen met de directeurs de jaarrekeningen 2018 en het accountantsverslag besproken. Geconsolideerd is er een positief resultaat. Tijdens de evaluatie met de accountant zijn ook de aandachtspunten voor de controle op de jaarrekeningen 2019 doorgenomen. Binnen het geheel van de drie entiteiten - Stichting, Vereniging en Vastgoed BV- is in het bijzonder aandacht besteed aan de continuïteit en financiële gezondheid van Pro Senectute. Het bestuur heeft besloten tot het uitvoeren van een onderzoek naar de financiële toekomstbestendigheid van de activiteiten van Pro Senectute.

1.5 *Bouwprojecten*

Om de kwaliteit van de door Pro Senectute geleverde zorg-, welzijns- en woonactiviteiten te kunnen verbeteren, zijn daar o.a. investeringen in de locaties voor noodzakelijk.

Als gevolg daarvan heeft Pro Senectute eind 2017 besloten om de locaties Wildhoef (Bloemendaal) en Tusselerhof (Lochem) te voorzien van nieuwbouw en is de bouw op deze locaties in volle gang. Op beide locaties investeert Pro Senectute zowel in een nieuw verpleeghuis alsmede in woonappartementen voor ouderen. Om de nieuwbouw op deze locaties mogelijk te maken zijn de bewoners Wildhoef en Tusselerhof verhuisd naar tijdelijke huisvesting in de regio. De bouw van deze locaties loopt volgens planning.

Naast deze lopende bouwprojecten heeft Pro Senectute plannen ontwikkeld voor de verbouw van locatie Emmahof (Amsterdam) en wordt de haalbaarheid van het bouwen van woonappartementen voor ouderen op locatie Oranjestein (Doorn) onderzocht.

Nieuwbouwproject Wildhoef

Op de nieuwbouwlocatie Wildhoef (Bloemendaal) worden door Pro Senectute 66 verpleeghuisplaatsen en 49 woonappartementen voor ouderen gerealiseerd. Het investeringsbedrag voor de nieuwbouw Wildhoef bedraagt € 25 mln. De bouw verloopt voorspoedig en in november 2020 wordt de oplevering verwacht.

Nieuwbouwproject Tusselerhof

Op de nieuwbouwlocatie Tusselerhof (Lochem) worden door Pro Senectute 40 verpleeghuisplaatsen en 31 woonappartementen voor ouderen gerealiseerd. Het investeringsbedrag voor de nieuwbouw Tusselerhof bedraagt € 17 mln. De bouw verloopt voorspoedig en men verwacht na de zomer van 2020 de nieuwbouwlocatie te kunnen opleveren.

Verbouwplan Emmahof

In 2019 is geconcludeerd dat de huisvesting van de locatie Emmahof niet langer voldeed aan de daaraan te stellen eisen. De bewoners van locatie Emmahof zijn verhuisd naar de tijdelijke huisvesting Oldenhove (Overveen). De 5^e etage van Oldenhove is hiervoor bedrijfsklaar gemaakt.

Definitieve besluitvorming inzake de renovatie van Emmahof vindt plaats in het tweede kwartaal van 2020.

Financiering nieuwbouw

Het aantrekken door de Pro Senectute Vastgoed BV van voldoende, tijdige en goede financiering bij een bank en de borging door het WaarborgfondsZorg heeft veel aandacht gevraagd. Daarbij is met name ook gekeken naar de toekomstige kasstromen uit de exploitatie van het vastgoed. Kende Pro Senectute in het verleden slechts een zeer bescheiden financiering van vreemd vermogen, na oplevering van de nieuwbouwprojecten zal dit een substantieel onderdeel van het totale vermogen zijn.

Financiële gezondheid

Binnen het geheel van de drie entiteiten Stichting, Vereniging en Vastgoed BV is in het bijzonder aandacht besteed aan de continuïteit en financiële gezondheid van Pro Senectute, waarbij Bestuur en de Algemene Aandeelhoudersvergadering (AvA) met name heeft gekeken naar het rendement van de zorg- en vastgoedactiviteiten per locatie, de transparantie en rechtvaardiging van de onderlinge verrekeningen en de vermogensposities van de drie entiteiten met daarin inbegrepen de bestemming van de vermogens van de steunfondsen die aan Pro Senectute zijn gelieerd. Dit alles met

het oogmerk om de kwaliteit van wonen en zorg voor bewoners en cliënten te verhogen.

1.6 Toekomstparagraaf

Het jaar 2020 zal gekenmerkt worden door (voorbereiding op) transitie. Transitie is nodig om:

- de kwaliteit van zorg verder te ontwikkelen
- de marktpositie te verstevigen
- een vitale organisatie te realiseren
- de financiële positie zeker te stellen.

Om de organisatie wendbaar en toekomstbestendig te maken, is duidelijkheid nodig naar de huidige en toekomstige klanten, de interne organisatie (op niveau van medewerkers en processen) en naar de stakeholders, met name ten aanzien van:

- product: welke zorg, dienst of service wordt aan wie geleverd
- mensen: door wie wordt dit gedaan, op welke wijze geven we daar uitvoering aan in het primaire proces en de ondersteunende processen
- proces: sturingsmodel, leiderschap en procescontrol (procesvoering, kwaliteit en verantwoording).

Pro Senectute zal hiermee onder meer een (werk)cultuur creëren waarin men elkaar positief kritisch aanspreekt en goed samenwerkt. Waar professionaliteit en eigen regie vanzelfsprekend zijn binnen gegeven kaders. Waar medewerkers leiderschap tonen op alle niveaus binnen de organisatie. Een cultuur waarin we in dialoog met de bewoner (en hun naasten) en in samenwerking met alle professionals afwegingen maken en dilemma's bespreken. Een cultuur waarin toedeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor iedereen duidelijk is en dit wordt nageleefd; waar de taakverdeling tussen locaties en centrale staf transparant en duidelijk is.

Pro Senectute streeft er in 2020 naar te voldoen aan klantbeloften met een financieel gezonde bedrijfsvoering en voldoende deskundige medewerkers. Dit betekent dat er voldoende vraag van bewoners moet zijn naar producten en diensten van Pro Senectute en de kosten van inzet van medewerkers en inzet van middelen binnen de afgesproken kaders blijven. Daarbij zijn de waarden veerkracht, verbondenheid en verwondering leidend.

De Pro Senectute Vastgoed BV heeft een ambitieus investeringsprogramma voor Met name de zorglocaties. De Vereniging Pro Senectute zal het komende zowel de Stichting Pro Senectute als de Pro Senectute Vastgoed BV blijven ondersteunen. Wij zien uit naar een vitale toekomst voor Pro Senectute.

Jaarverslag 2019

PRO SENECTUTE

Vereniging Pro Senectute geconsolideerd

Amsterdam, 7 mei 2020

2.1 GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

2.1 GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

2.1.1 GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2019

(na resultaatbestemming)

	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-19</u>	<u>31-dec-18</u>
		€	€
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	98.344.299	75.191.178
Financiële vaste activa	2	<u>231.208</u>	<u>0</u>
Totaal vaste activa		98.575.507	75.191.178
Vlottende activa			
Voorraden	3	30.000	30.000
Vorderingen uit hoofde van financieringstekort	4	497.794	101.399
Overige vorderingen	5	723.376	640.602
Liquide middelen	6	<u>7.674.023</u>	<u>15.433.649</u>
Totaal vlottende activa		8.925.193	16.205.650
Totaal activa		<u>107.500.700</u>	<u>91.396.828</u>
PASSIVA			
Eigen vermogen	7		
Kapitaal		453.826	453.826
Algemene reserve		60.708.531	60.645.062
Bestemmingsreserves		75.806	75.806
Bestemmingfondsen		<u>26.262.890</u>	<u>25.457.165</u>
Totaal eigen vermogen		87.501.053	86.631.859
Voorzieningen	8	417.050	360.468
Langlopende schulden	9	9.666.667	0
Kortlopende schulden			
Overige kortlopende schulden	10	9.915.930	4.404.501
Schulden uit hoofde van financieringsoverschot	11	0	0
Totaal passiva		<u>107.500.700</u>	<u>91.396.828</u>

2.1.2 GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2019

	Ref.	2019 €	2018 €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten uit gebudgetteerde zorgprestaties	13	22.196.158	21.027.193
Niet-gebudgetteerde zorgprestaties	14	493.993	719.023
Subsidies	15	264.278	158.975
Overige bedrijfsopbrengsten	16	6.939.979	7.138.753
Som der bedrijfsopbrengsten		29.894.408	29.043.944
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	17	20.095.556	17.076.777
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	18	2.502.940	1.251.056
Bijzondere waardemutaties bedrijfsterreinen en projecten	19	-2.750.000	-5.060.000
Overige bedrijfskosten	20	9.270.841	8.678.714
Som der bedrijfslasten		29.119.337	21.946.547
BEDRIJFSRESULTAAT		775.071	7.097.397
Financiële baten en lasten	21	94.123	-110.730
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING		869.194	6.986.667
Buitengewoon resultaat		0	0
RESULTAAT BOEKJAAR		869.194	6.986.667
RESULTAATBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		2019 €	2018 €
Toevoeging/(onttrekking):			
Algemene reserve		63.469	3.076.932
Bestemmingsfonds RAK		-1.301.907	841.606
Bestemmingsreserve personeelsvereniging		0	75.806
Bestemmingsreserve Van Velzenfonds		26.234	25.732
Herwaardering Joh.Verhulststraat		80.000	60.000
Herwaardering Weteringschans		40.000	60.000
Herwaardering Stadenbos		-43.305	43.305
Herwaardering Waalsdorp		1.200.000	2.800.000
Herwaardering Oranjepark		799.598	0
Bestemmingsreserve Van Walsemfonds		5.105	3.286
		869.194	6.986.667

2.1.3 GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT OVER 2019

	ref	2019	rel	2018
		€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Resultaat boekjaar		869.194		6.986.667
Aanpassingen voor:				
- afschrijvingen materiële vaste activa	2.1.5	2.482.494	1.185.259	
- bijzondere waardemutaties vastgoed	2.1.5	-2.750.000	-5.060.000	
- bijzondere waardemutaties projecten	2.1.5	0	0	
- afschrijvingen immateriële vaste activa	2.1.5	0	0	
- mutaties voorzieningen	2.1.5	56.582	-92.391	
		-210.924		-3.967.132
Veranderingen in vlottende middelen:				
- voorraden	2.1.5	0	0	
- vorderingen	2.1.5	-82.774	100.107	
- vorderingen/schulden uit hoofde van financieringstekort respectievelijk -overschot	2.1.5	-396.395	-89.223	
- kortlopende schulden	2.1.5	5.511.429	-350.716	
		5.032.260		-339.832
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		5.690.530		2.679.703
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen materiële vaste activa	2.1.6	-22.926.140	-4.320.220	
Desinvesteringen materiële vaste activa	2.1.5	40.525	7.913	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-22.885.615		-4.312.307
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Nieuw opgenomen leningen	2.1.5	10.000.000	0	
Aflossing langlopende schulden	2.1.5	-333.333	-1.638.950	
Financiële vaste activa	2.1.5	-231.208	0	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		9.435.459		-1.638.950
Mutatie geldmiddelen		-7.759.626		-3.271.554
Saldo liquide middelen 31 december		7.674.023	15.433.649	
Saldo liquide middelen 1 januari		15.433.649	18.705.203	
		-7.759.626	-3.271.554	

Er is gebruik gemaakt van de indirecte methode.

Toelichting:

De afname van de liquide middelen in 2019 met € 7.759.626 is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de investeringen in nieuwbouw

2.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING (GECONSOLIDEERD)

2.1.4.1 Algemeen

Algemene gegevens en groepsverhoudingen

Vereniging Pro Senectute statutair, gevestigd te Cronenburg 75 te Amsterdam, staat aan het hoofd van de Pro Senectute groep. Pro Senectute groep exploiteert een aantal zorg- en woonlocaties ten behoeve van ouderen en beheert vermogen. De Vereniging houdt de aandelen van de Pro Senectute Vastgoed BV (100%). De financiële gegevens van Pro Senectute Vastgoed BV zijn opgenomen in deze geconsolideerde jaarrekening. Vereniging Pro Senectute is geregistreerd bij de KVK onder nummer 40530989. De activiteiten betreffen een belangenvereniging voor specifieke groepen.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ 640 inzake de jaarverslaggeving voor organisaties zonder winststreven.

Continuïteitsveronderstelling

De uitbraak van Corona in ons land stelt ons allen voor grote uitdagingen. Pro Senectute en haar zorgprofessionals zetten alle zeilen bij om tijdig de noodzakelijke zorg te geven. Naast de zorginhoudelijke uitdagingen, leidt de crisis ook tot financiële onzekerheden voor zorgaanbieders.

Het Coronavirus heeft impact op de financiële positie van Pro Senectute, maar er is (nog) geen materiële onzekerheid over de continuïteit. Derhalve is de jaarrekening 2019 opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van de groep.

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen en vennootschappen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. In de consolidatie worden de financiële gegevens van Vereniging Pro Senectute opgenomen, samen met haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin Vereniging Pro Senectute direct of indirect overheersende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn tevens opgenomen de stichtingen en vennootschappen die tot de groep behoren. Dit betreft de volgende stichtingen en vennootschappen:

- * Vereniging Pro Senectute: beheer van vermogen Pro Senectute
- * Pro Senectute Vastgoed BV: beheer van het vastgoed van Pro Senectute (100% dochter van Vereniging Pro Senectute)
- * Stichting Pro Senectute: exploitatie van de zorg- en woonlocaties Pro Senectute
- * Stichting Levie-Philips: steunstichting Pro Senectute
- * Stichting Van Bentveld - v.d. Wilde: steunstichting Pro Senectute
- * Stichting Van Brakelfonds: steunstichting Pro Senectute
- * Stichting Van Walsemfonds: steunstichting Pro Senectute

Verbonden rechtspersonen

Alle groepsmaatschappijen, zoals opgenomen in de paragraaf consolidatie, worden evenals de deelnemingen toegelicht onder de financiële vaste activa aangemerkt als verbonden partij.

Transacties tussen groepsmaatschappijen worden in de consolidatie geëlimineerd. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

2.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING (GECONSOLIDEERD)

2.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Activa en passiva

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Toelichtingen op posten in de balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht zijn in de jaarrekening genummerd.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingstermijnen van immateriële vaste activa zijn gebaseerd op de verwachte gebruiksduur van het vast actief.

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen

De bedrijfsgebouwen en terreinen hebben betrekking op de onroerende zaken die binnen Pro Senectute Vastgoed BV worden aangehouden. Door Pro Senectute Vastgoed BV worden deze onroerende zaken verhuurd aan Stichting Pro Senectute. Een deel van deze activa wordt door Stichting Pro Senectute verhuurd aan derden (het betreft hier de zogenaamde woonlocaties) en voor een deel wordt hier door Stichting Pro Senectute zorg in geleverd (het betreft hier de zogenaamde zorglocaties).

Waardering woonlocaties

De woonlocaties betreffen vastgoed die Pro Senectute Vastgoed BV als vastgoedbelegging aanhoudt om huuropbrengsten of waardestijgingen, of een combinatie van beide te realiseren. Met ingang van het boekjaar 2011 zijn deze bedrijfsgebouwen en terreinen gewaardeerd tegen actuele waarde. Op het moment van verkrijgen of vervaardigen van het actief vindt waardering plaats tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Daarna vindt waardering plaats tegen de reële waarde. Indien is besloten vaste activa te verkopen vindt waardering plaats tegen de verwachte opbrengstwaarde. Periodiek worden taxaties uitgevoerd door een externe taxateur. Bij de taxaties wordt de reële waarde bepaald uitgaande van de voortzetting van de verhuur. Op vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Waardeveranderingen van vastgoedbeleggingen worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Daarnaast wordt ten laste van de Overige reserves een herwaarderingsreserve gevormd. De herwaarderingsreserve wordt bepaald als het positieve verschil tussen de reële waarde en de initiële verkrijgings- of vervaardigingsprijs (zonder rekening te houden met enige afschrijving of waardevermindering)

2.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING (GECONSOLIDEERD)

Waardering zorglocaties

Voor de zorglocaties heeft Pro Senectute Vastgoed BV (als gevolg van RJ uiting “2017-2 Actuele Kostprijs”) ervoor gekozen om met ingang van boekjaar 2016 de zorglocaties, waarbij op geconsolideerd niveau sprake is van economisch eigendom, te waarderen tegen historische kostprijs. Hierbij is gebruik gemaakt van de overgangsregeling van RJ 212.802 om deze stelselwijziging prospectief te verwerken. De boekwaarden aan het begin van het boekjaar 2016, gebaseerd op het oude stelsel, zijn daarbij als uitgangspunt genomen bij de toepassing van het nieuwe stelsel. De boekwaarde per 31 december 2015 worden hierbij verondersteld de nieuwe historische kostprijs te zijn. Verdere herwaarderingen vinden vanaf dat moment niet meer plaats. Deze boekwaarde wordt vervolgens afgeschreven in overeenstemming met de geschatte toekomstige levensduur en rekening houdend met de verwachte restwaarde, en getoetst op bijzondere waardeverminderingen indien daarvoor aanwijzingen zijn. De bestaande herwaarderingsreserve op de datum van overgang valt vrij bij realisatie, dat wil zeggen, door afschrijving of vervreemding in toekomstige perioden.

Machines, installaties en andere vaste bedrijfsmiddelen

Machines, installaties en andere bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. Afschrijvingen over deze activa vindt plaats op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur, indien de verwachting bestaat dat de waarde van het actief door het gebruik afneemt.

Bijzondere waardeveranderingen vaste activa

Waardeveranderingen van vaste activa worden verwerkt in de resultatenrekening. Waardevermeerderingen van vaste activa gewaardeerd op actuele waarde, welke de oorspronkelijke verkrijgingsprijs overstijgt, worden vanuit de resultaatbestemming verwerkt in het eigen vermogen in een herwaarderingsreserve. Herwaarderingen worden per actief bijgehouden, waardoor waardeverminderingen eerst ten laste van de betreffende herwaarderingsreserve worden gebracht.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Goodwill

Goodwill voortkomend uit acquisities wordt geactiveerd en lineair afgeschreven gedurende de geschatte gebruiksduur. Indien de gebruiksduur langer is dan 5 jaar, wordt deze verlenging toegelicht.

Voorraden

Voorraden zijn gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs (nominale waarde). Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Effecten

Effecten opgenomen onder vlottende activa worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Deze effecten zijn aangemerkt als beleggingen. Waardeveranderingen van deze effecten worden verwerkt in de resultatenrekening.

Indien de marktwaarde van effecten niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. De niet-beursgenoteerde effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De effecten staan vrij ter beschikking aan Vereniging Pro Senectute.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan 1 jaar. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder de kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

2.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING (GECONSOLIDEERD)

Eigen Vermogen

Algemene reserve

Op grond van RJ 640 dient met ingang van de jaarrekening 2015 het collectief gefinancierde vermogen als zijnde bestemmingsfonds RAK verantwoord te worden in de jaarrekening.

Wettelijke Herwaarderingsreserve

Waardevermeerderingen van bedrijfsgebouwen en terreinen die worden gewaardeerd tegen actuele waarde worden opgenomen in de wettelijke herwaarderingsreserve. De herwaarderingsreserve wordt gevormd per individueel actief. Als een actief wordt vervreemd, valt een eventueel aanwezige herwaarderingsreserve met betrekking tot dat actief vrij ten gunste van de overige reserves.

Voorzieningen (algemeen)

Voorzieningen worden - indien niet anders wordt beschreven - gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Voorziening jubileum

De voorziening voor jubileum wordt opgenomen voor verwachte toekomstige uitkeringen gedurende het dienstverband. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde van de voor de afwikkeling van de voorziening naar verwachting noodzakelijke uitgaven.

Voorziening langdurig zieken

De voorziening langdurig zieken wordt opgenomen tegen de nominale waarde van de voor de afwikkeling van de voorziening naar verwachting noodzakelijke uitgaven.

Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

Schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te schrijven aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden in de winst-en-verliesrekening als intrestlast verwerkt.

2.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING (GECONSOLIDEERD)

2.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben. Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn; baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn.

Baten (waaronder nagekomen budgetaanpassingen) en lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend.

Gebudgetteerde zorgopbrengsten

De gebudgetteerde zorgopbrengsten bestaan uit opbrengsten uit gebudgetteerde zorgprestaties WLZ (exclusief subsidies) en uit opbrengsten uit gebudgetteerde zorgprestaties ZvW-zorg. De gebudgetteerde zorgprestaties worden verantwoord op het moment de diensten verleend zijn.

Niet gebudgetteerde zorgopbrengsten

De niet gebudgetteerde zorgopbrengsten bestaan uit zorgopbrengsten in opdracht van andere zorginstellingen en zorgopbrengsten van particulieren. De niet gebudgetteerde zorgprestaties worden verantwoord op het moment dat de diensten verleend zijn.

Subsidie-opbrengsten

Subsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de stichting zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van door de Stichting gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de winst- en verliesrekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

Verlenen van diensten

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum.

Overige bedrijfsopbrengsten

De overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit huren, servicekosten, zorgabonnement, maaltijden en waskosten.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst-en-verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het zeker of waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de resultatenrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

2.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING (GECONSOLIDEERD)

2.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

Pensioenen

De Stichting heeft de toegezegd-pensioenregeling bij het bedrijfstakpensioenfonds in de jaarrekening verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddelde verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij Pensioenfonds Zorg en Welzijn. De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. Stichting Pro Senectute betaalt hiervoor premies waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds dit toelaat. Per 1 januari 2015 gelden nieuwe regels voor pensioenfonds. Daarbij behoort ook een nieuwe berekening van de dekkingsgraad, de 'nieuwe' dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. Door een gemiddelde te gebruiken, zal de dekkingsgraad nu minder sterk schommelen. In januari 2020 bedroeg de dekkingsgraad 95,7%. Het vereiste niveau van de dekkingsgraad is 124%. Het pensioenfonds verwacht volgens het herstelplan binnen 10 jaar hieraan te kunnen voldoen en voorziet geen noodzaak voor de aangesloten instellingen om extra storting te verrichten of om bijzondere premieverhogingen door te voeren. Stichting Pro Senectute heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Stichting Pro Senectute heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Afschrijvingen

Immateriële vaste activa inclusief goodwill en materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen op geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Operational leasing

Pro Senectute heeft leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom niet bij Pro Senectute ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de resultatenrekening over de looptijd van het contract.

2.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING (GECONSOLIDEERD)

2.1.4.4 Financiële instrumenten en risicobeheersing

Valutarisico

De organisatie is alleen werkzaam in Nederland en loopt geen valutarisico.

Rente en kasstroomrisico

De organisatie loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa, effecten en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen).

Voor vorderingen en schulden met variabele renteafspraken loopt de organisatie risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt de organisatie risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente.

Met betrekking tot de vorderingen worden geen financiële derivaten met betrekking tot afdekking van het renterisico gecontracteerd.

Kredietrisico

De organisatie heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal een A-rating hebben.

Liquiditeitsrisico

De organisatie maakt geen gebruik van kredietfaciliteiten. De liquiditeitspositie is toereikend voor de reguliere bedrijfsvoering.

2.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

1. Materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Bedrijfsgebouwen en terreinen	68.517.870	66.167.267
Machines en installaties	1.078.457	1.068.647
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	1.148.151	1.369.703
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	26.659.821	5.765.561
Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa/vastgoedbeleggingen	940.000	820.000
Totaal materiële vaste activa	98.344.299	75.191.178

Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	2019	2018
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	75.191.178	67.004.130
investeringen	22.926.140	4.320.220
in gebruik genomen projecten	0	0
afschrijvingen	-2.482.494	-1.185.259
bijzondere waardemutatie vastgoed	2.750.000	5.060.000
bijzondere waardemutatie projecten	0	0
terugname geheel afgeschreven activa	-945	0
desinvesteringen	-39.580	-7.913
Boekwaarde per 31 december	98.344.299	75.191.178

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Aanschafwaarde	121.337.056	98.711.631
Cumulatieve herwaarderingen	6.126.046	3.376.046
Cumulatieve afschrijvingen	29.118.803	26.896.499

Toelichting:

De investeringen in 2019 zijn grotendeels toe te schrijven aan investeringen in planontwikkelingen en tijdelijke huisvesting ten behoeve van nieuwbouwprojecten Wildhoef, Tusselerhof. Met ingang van het boekjaar 2011 worden de bedrijfsgebouwen en terreinen gewaardeerd tegen actuele waarde. Op het moment van verkrijgen of vervaardigen van het actief vindt waardering plaats tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Daarna vindt waardering plaats tegen de taxatiewaarde of lagere bedrijfswaarde. Indien is besloten vaste activa te verkopen, vindt waardering plaats tegen de opbrengstwaarde. Periodiek worden taxaties uitgevoerd door een externe taxateur. Bij de taxaties wordt de marktwaarde van het vastgoed bepaald uitgaande van de voortzetting van de verhuur. De huurinkomsten en kosten in verband met de exploitatie van het vastgoed wordt expliciet verantwoord in de resultatenrekening.

Het vastgoed verantwoord onder de materiële vaste activa heeft betrekking op woonlocaties en zorglocaties waardoor het vastgoed specifiek is aangewend voor de betreffende doelstelling. In 2019 heeft op basis van taxaties van de woonlocaties een bijzondere waardevermeerdering plaatsgevonden van € 2.750.000. De zorglocaties worden met ingang van 1 januari 2016 afgeschreven, waarbij rekening is gehouden met de resterende economische levensduur en de restwaarde van de locatie. Het vastgoed verantwoord onder niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële vaste activa wordt specifiek aangehouden als belegging.

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop vaste activa wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 2.1.6. In toelichting 2.1.7 zijn overzichten opgenomen voor de onderhanden en gereedgekomen projecten.

2.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

2. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-19</u>	<u>31-dec-18</u>
	€	€
Te amortiseren disagio WFZ	<u>231.208</u>	<u>0</u>

Toelichting:

De post te amortiseren disagio WFZ betreft de kosten voor borging leningen die over de gehele looptijd van de lening ten laste worden gebracht van het resultaat.

3. Voorraden

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-19</u>	<u>31-dec-18</u>
	€	€
Vorraden	30.000	30.000
Totaal voorraden	<u>30.000</u>	<u>30.000</u>

Toelichting:

De voorraden betreffen de aanwezige voorraden in de keukens en winkels en de aanwezige voorraad emballage. Daar er jaarlijks slechts minimale afwijkingen zijn in de voorraad, worden de voorraden vanaf het boekjaar 2017 niet meer geïnventariseerd en wordt er structureel € 30.000 verantwoord ten aanzien van de voorraden.

2.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

4. Vorderingen uit hoofde van financieringstekort/-overschot

Vorderingen uit hoofde financieringstekort:	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Vorderingen uit hoofde van financieringstekort	497.794	101.399
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringstekort	<u>497.794</u>	<u>101.399</u>

Schulden uit hoofde van financieringsoverschot:	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Schulden uit hoofde van financieringsoverschot	0	0
Totaal schulden uit hoofde van financieringsoverschot	<u>0</u>	<u>0</u>

Specificatie vorderingen en schulden uit hoofde van financieringstekort/-overschot

	2018	2019	totaal
	€	€	€
Saldo per 1 januari			
Vorderingen uit hoofde van financieringstekort	101.399	0	101.399
Schulden uit hoofde van financieringsoverschot	0	0	0
Sub-totaal	<u>101.399</u>	<u>0</u>	<u>101.399</u>
Financieringsverschil boekjaar	0	497.794	497.794
Correcties voorgaande jaren	0	0	0
Afboeking voorgaande jaren	0	0	0
Betalingen/ontvangsten	<u>-101.399</u>	<u>0</u>	<u>-101.399</u>
Sub-totaal mutatie boekjaar	<u>-101.399</u>	<u>497.794</u>	<u>396.395</u>
Saldo per 31 december			
Vorderingen uit hoofde van financieringstekort	0	0	0
Schulden uit hoofde van financieringsoverschot	0	497.794	497.794
Totaal	<u>0</u>	<u>497.794</u>	<u>497.794</u>

Stadium van vaststelling (per erkenning): c a

Specificatie Wettelijk budget

	2019	2018
	€	€
Wettelijk budget aanvaardbare kosten	21.205.601	19.471.300
Correcties voorgaande jaren	0	0
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten	<u>21.205.601</u>	<u>19.471.300</u>

a= interne berekening

b= overeenstemming met zorgverzekeraars

c= definitieve vaststelling NZa

2.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS**ACTIVA****4. Vorderingen uit hoofde van financieringstekort/-overschot**

Specificatie financieringsverschil in het boekjaar	2019 €	2018 €
Wettelijk budget aanvaardbare kosten	21.205.601	19.471.300
Af: ontvangen voorschotten	20.707.807	19.369.901
Af: overige ontvangsten		
Totaal financieringsverschil	<u>497.794</u>	<u>101.399</u>

Toelichting:

Per 31 december 2019 is er sprake van een vordering uit hoofde van het financieringstekort van € 497.794. In 2019 is de vordering uit hoofde van het financieringsoverschot 2018 van € 101.399 volledig voldaan door het zorgkantoor.

5. Overige vorderingen

De specificatie is als volgt:

	31-dec-19 €	31-dec-18 €
Vorderingen op debiteuren	268.184	197.081
Zorgverzekeraars wijkverpleging	106.935	35.340
Vooruitbetaalde bedragen	122.967	119.904
Waarborgsommen	37.083	0
Overige vorderingen	188.207	288.277
Totaal overige vorderingen	<u>723.376</u>	<u>640.602</u>

Toelichting:

De voorziening die in aftrek op debiteuren is gebracht bedraagt per 31 december 2019 € 31.699. Waarborgsommen betreffen tijdelijke huisvesting locaties Wildhoef en Tusselerhof.

6. Liquide middelen

De specificatie is als volgt:

	31-dec-19 €	31-dec-18 €
Bankrekeningen	7.669.755	15.426.786
Kassen	4.268	6.863
Totaal liquide middelen	<u>7.674.023</u>	<u>15.433.649</u>

Toelichting:

De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de organisatie. Bij de ABN AMRO bank is door Stichting Pro Senectute een bankgarantie afgegeven inzake de huurverplichting aan NRE m.b.t. locatie Cronenburg ten bedrage van € 25.519.

2.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

PASSIVA

7. Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Kapitaal	453.826	453.826
Algemene reserve	60.708.531	60.645.062
Bestemmingsreserves	75.806	75.806
Bestemmingsfondsen	26.262.890	25.457.165
Totaal eigen vermogen	87.501.053	86.631.859

Kapitaal

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-19	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-19
	€	€	€	€
Kapitaal	453.826	0	0	453.826
	453.826	0	0	453.826

Algemene reserve

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-19	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-19
	€	€	€	€
Algemene reserve	60.645.062	63.469	0	60.708.531
Totaal Algemene reserve	60.645.062	63.469	0	60.708.531

Bestemmingsreserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-19	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-19
	€	€	€	€
Bestemmingsreserve personeelsvereniging	75.806	0	0	75.806
Totaal Bestemmingsreserves	75.806	0	0	75.806

Bestemmingsfondsen

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-19	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-19
	€	€	€	€
Bestemmingsfonds RAK	1.588.131	-1.301.907		286.224
Stichting Levie-Philips	7.859.065	0	0	7.859.065
Van Bentveld-vd Wilde stichting	5.863.679	0	0	5.863.679
Stichting Van Walsemfonds	367.333	5.105	0	372.438
Van Velsenfonds	1.413.957	26.234	0	1.440.191
Van Brakelfonds	120.479	0	0	120.479
Totaal steunfondsen	17.212.644	-1.270.568	0	15.942.076
Herwaardering Emmahof	2.378.437	0	0	2.378.437
Herwaardering Waalsdorp	4.869.068	1.200.000	0	6.069.068
Herwaardering Stadenbos	43.305	-43.305	0	0
Herwaardering Oranjepark	0	799.598	0	799.598
Herwaardering Joh.Verhulststraat	239.000	80.000	0	319.000
Herwaardering Weteringschans	714.711	40.000	0	754.711
Totaal Wettelijke Herwaarderingsreserve	8.244.521	2.076.293	0	10.320.814
Totaal Bestemmingsfondsen	25.457.165	805.725	0	26.262.890
Totaal Eigen Vermogen	86.631.859	869.194	0	87.501.053

2.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

Toelichting:

Op grond van RJ 640 wordt met ingang van de jaarrekening 2015 het collectief gefinancierd vermogen verantwoord onder het bestemmingsfonds RAK. Van het door Pro Senectute behaalde resultaat over 2019 van € 869.202 positief wordt € 63.477 toegevoegd aan de Algemene reserve. Het door het Van Walsemfonds behaalde resultaat 2019 van € 5.105 positief wordt toegevoegd aan de desbetreffende bestemmingsfondsen. Aan het bestemmingsfonds RAK wordt € 1.301.907 onttrokken. Als gevolg van bijzondere waardemutaties 2019 van het vastgoed is aan de wettelijke herwaarderingsreserves Joh. Verhulststraat, Weteringschans, Waalsdorp en Oranjepark een resultaat van respectievelijk € 80.000, € 40.000, € 1.200.000 en € 799.598 toegevoegd. Het eigen vermogen in de geconsolideerde jaarrekening is niet gelijk aan het eigen vermogen van de vereniging, omdat in de geconsolideerde jaarrekening het eigen vermogen van de Stichting Pro Senectute is samengevoegd met het eigen vermogen van de Vereniging. De herwaardering Stadenbos is door verkoop gerealiseerd.

Overzicht van het totaalresultaat van de instelling

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Resultaat boekjaar Vereniging Pro Senectute	2.139.762	6.040.237
Resultaat boekjaar Pro Senectute Vastgoed BV	3.355.429	6.916.564
Resultaat boekjaar Stichting Pro Senectute	-1.301.907	917.412
Resultaat boekjaar Van Velzen fonds	26.234	25.732
Resultaat boekjaar Stichting Walsemfonds	5.105	3.286
	<u>4.224.623</u>	<u>13.903.231</u>
Eliminatie: Resultaat deelneming Vastgoed BV	<u>-3.355.429</u>	<u>-6.916.564</u>
Totaalresultaat van de Vereniging	<u>869.194</u>	<u>6.986.667</u>

2.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS**PASSIVA****8. Voorzieningen**

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per 1-jan-19	Dotatie	Onttrekking / Vrijval	Saldo per 31-dec-19
	€	€	€	€
Voorziening jubileum	224.002	0	49.737	174.265
Voorziening langdurig zieke medewerkers	133.389	225.719	116.323	242.785
Voorziening ORT 2012-2016	3.077	0	3.077	0
Totaal voorzieningen	360.468	225.719	169.137	417.050

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

	31-12-2019
Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jaar)	259.852
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jaar)	157.198
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	0

Toelichting:

De voorziening jubileum is opgenomen voor het opgebouwde deel van een jubileumgratificatie voor medewerkers werkzaam bij Stichting Pro Senectute. Deze is gebaseerd op de contant gemaakte jubilea uitkeringen aan de in dienst zijnde medewerkers van Pro Senectute per 31-12-2019. De gehanteerde disconteringsvoet is 1%. Het effect van de discontering is € 12.614. Op grond van historische gegevens omtrent personeelsverloop, is er bij de berekening van de voorziening Jubilea rekening gehouden met een blijfkans van 86,3%. De voorziening voor langdurig zieke medewerkers is opgenomen voor het maximaal berekende ziekengeld verschuldigd aan langdurig zieke medewerkers. Jaarlijks vindt een herberekening plaats. Op basis van de verwachte ziekte duur en het ziektepercentage van de medewerker wordt op basis van het geldende salaris en rekeninghoudend met de transitievergoeding een realistische inschatting gemaakt van de voorziening.

9. Langlopende schulden

<i>De specificatie is als volgt:</i>	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Schulden aan banken	9.666.667	0
Totaal langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	9.666.667	0
<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	2019	2018
	€	€
Stand per 1 januari	0	1.739.150
Bij: nieuwe leningen	10.000.000	0
Af: aflossingen	0	1.739.150
Stand per 31 december	10.000.000	0
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	333.333	0
Stand langlopende schulden per 31 december	9.666.667	0

Toelichting in welke mate (het totaal van) de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jaar), aflossingsverplichtingen	333.333	0
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jaar) (balanspost)	9.666.667	0
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	8.333.333	0

Toelichting:

In 2019 heeft Pro Senectute Vastgoed BV ten behoeve van de nieuwbouw Wildhoef en Tusselerhof een hypotheek afgesloten met de Bank Nederlandse Gemeenten. Van de opgenomen leningen is € 6.000.000 geborgd door het Waarborgfonds voor de Zorg. De op te nemen hypotheek geschiedt in 3 tranches (2 van € 10.000.000 en 1 van € 11.000.000.) De borging door het Waarborgfonds van de Zorg bedraagt in totaal € 16,5 miljoen van de totaal kredietfaciliteit van € 31 miljoen. De aflossingsverplichtingen zijn verantwoord onder de kortlopende schulden. De reële waarde van de langlopende leningen benadert de boekwaarde. Voor een nadere specificatie van de langlopende schulden wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 2.1.8. Overzicht leningen.

2.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS**PASSIVA****10. Overige kortlopende schulden***De specificatie is als volgt:*

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Schulden aan banken (kasgeldlening BNG)	5.000.000	0
Crediteuren	1.356.871	1.349.647
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	333.333	0
Belastingen en sociale premies	391.793	315.977
Schulden terzake pensioenen	54.561	18.840
Nog te betalen salarissen	229.277	10.415
Vakantiegeld	512.885	482.860
Vakantiedagen	661.164	709.858
Eindejaarsuitkering	75.038	63.121
Waarborgsommen	477.449	474.249
Nog te betalen kosten	533.339	913.411
Overige schulden	290.220	66.123
Totaal overige kortlopende schulden	9.915.930	4.404.501

Toelichting:

De overige schulden zijn gestegen voornamelijk als gevolg van de aflossingsverplichtingen van de leningen en de opname van de kasgeldlening. De crediteuren zijn toegenomen als gevolg van de nieuwbouw Wildhoef en Tusselerhof. De overige kortlopende schulden hebben een looptijd van korter dan 1 jaar.

11. Schulden uit hoofde van het financieringsoverschot

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Schulden uit hoofde van het financieringsoverschot	0	0
Totaal schulden uit hoofde van het financieringsoverschot	0	0

2.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

12. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Pro Senectute kent de volgende niet in de balans opgenomen verplichtingen:

	rest. duur ovk	verpl. < 1 jr €	verpl.1-5 jr €	verpl. > 5 jr €	Totaal verpl. €
Aankoop grond Doorn	1 jaar	425.000	0	0	425.000
Huurverplichting Tussenhout/St.Huize	10 jaar	719.000	2.876.000	3.745.000	7.340.000
Huurverplichting aanv.huur/St.Huize	10 jaar	30.000	120.000	150.000	300.000
Huurverplichting SpaarenHout /St.Huize	10 jaar	394.000	1.576.000	2.364.000	4.334.000
Huurverplichting Cronenburg / NRE	3,75 jaar	103.000	283.250	0	386.250
Huurverplichting Zuidkwartier / ASR	9 jaar	720.000	2.880.000	2.880.000	6.480.000
		<u>2.391.000</u>	<u>7.735.250</u>	<u>9.139.000</u>	<u>19.265.250</u>

Toelichting:

Pro Senectute Vastgoed BV heeft in december 2014 een overeenkomst gesloten met gemeente Utrechtse Heuvelrug ten behoeve van de aankoop van een perceel grond in Doorn ter grootte van € 425.000. Daar deze overeenkomst nog niet notarieel is bekrachtigd zijn zowel de grond alsmede de schuld aan gemeente Utrechtse Heuvelrug niet opgenomen in de balans per 31 december 201.

Voor de huurverplichting van de Cronenburg 75 in Amsterdam heeft de ABNAMRO een bankgarantie afgegeven van € 25.519 ten behoeve van N.R.E. Amsterdam I B.V.

Vanaf 2020 kunnen betaalde transitievergoedingen met terugwerkende kracht tot 1 juli 2015 worden verhaald bij het UWV. Gezien de onzekerheid of Pro Senectute werkelijk aanspraak kan maken op deze compensatieregeling transitievergoeding is vooralsnog geen vordering opgenomen.

Voor de nieuwbouw van Wildhoef en Tusselerhof zijn investeringsverplichtingen aangegaan ter waarde van € 33,5 miljoen. Per 31 december 2019 is het nog openstaande saldo investeringsverplichtingen € 13,5 miljoen.

Borging WFZ

Door de aansluiting bij het Waarborgfonds voor de Zorgsector is de stichting gehouden tot het betalen van een obligo, ingeval het risicovermogen van het waarborgfonds minder bedraagt dan het garantieniveau. Het obligo bedraagt 3% van de resterende schuld per 31 december van het laatst verstreken kalenderjaar welke is geborgd bij het waarborgfonds.

Het obligo heeft de vorm van een tijdelijke, renteloze lening.

Per 31 december 2019 bedraagt het maximaal verschuldigde obligo € 180.000.

2.1.6 GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA/FINANCIËLE VASTE ACTIVA

2.1.6.0 Totaaloverzicht materiele vaste activa

	Bedrijfs gebouwen en terreinen	Machines en installatie	Andere vaste bedrijfs middelen	Vaste activa in uitvoering en vooruitbetaald	Niet aan bedrijfsproces dienstbaar/ vastgoedbeleggingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2019						
- aanschafwaarde	81.338.196	6.342.066	4.442.816	6.159.918	428.635	98.711.631
- cumulatieve herwaarderingen	2.982.335	0	0	0	393.711	3.376.046
- cumulatieve afschrijvingen	18.153.264	5.273.419	3.073.113	394.357	2.346	26.896.499
Boekwaarde per 1 januari 2019	<u>66.167.267</u>	<u>1.068.647</u>	<u>1.369.703</u>	<u>5.765.561</u>	<u>820.000</u>	<u>75.191.178</u>
Mutaties in het boekjaar						
- investeringen	110.568	14.751	162.841	22.637.980	0	22.926.140
- herwaarderingen	2.630.000	0	0	0	120.000	2.750.000
- afschrijvingen	389.965	3.996	344.813	1.743.720		2.482.494
- extra afschrijvingen NZa-goedgekeurd	0	0	0	0		0
- correcties						
.aanschafwaarde	0	-231.383	0	0		-231.383
.cumulatieve herwaarderingen	0	0	0	0		0
.cumulatieve afschrijvingen	0	-230.438	0	0		-230.438
- desinvesteringen						
aanschafwaarde	0	0	69.332	0		69.332
cumulatieve herwaarderingen	0	0	0	0		0
cumulatieve afschrijvingen	0	0	29.752	0		29.752
per saldo	0	0	39.580	0		39.580
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>2.350.603</u>	<u>9.810</u>	<u>-221.552</u>	<u>20.894.260</u>	<u>120.000</u>	<u>23.153.121</u>
Stand per 31 december 2019						
- aanschafwaarde	81.448.764	6.125.434	4.536.325	28.797.898	428.635	121.337.056
- cumulatieve herwaarderingen	5.612.335	0	0	0	513.711	6.126.046
- cumulatieve afschrijvingen	18.543.229	5.046.977	3.388.174	2.138.077	2.346	29.118.803
Boekwaarde per 31 december 2019	<u>68.517.870</u>	<u>1.078.457</u>	<u>1.148.151</u>	<u>26.659.821</u>	<u>940.000</u>	<u>98.344.299</u>
	actuele waarde	5%	10-20%	actuele waarde	actuele waarde	

2.1.7 SPECIFICATIE ULTIMO BOEKJAAR ONDERHANDEN PROJECTEN

Projectgegevens				Investeringen					Goedkeuringen			
Num- mer	Brief- nummer	Omschrijving	WTZi-type	t/m 2018	2019	t/m 2019		Nominaal bedrag WTZi	Indexering WTZi	e goedkeurin	Aangepaste goedkeuring	Jaar van ople- vering
						Afgeboekt	onder-handen					
				€	€	€	€	€	€	€	€	
		nieuwbouw Wildhoef		3.452.107	11.991.542		15.443.649			0		2020
		nieuwbouw Oranjestein		125.492	-2.522		122.969					
		aanloopkosten Emmahof		45.279	697.195		742.474					
		nieuwbouw Tusselerhof		2.431.760	7.918.969		10.350.729					2020
Totaal				6.054.638	20.605.184		26.659.821	0	0	0	0	

BIJLAGE

2.1.8 Overzicht langlopende schulden ultimo boekjaar

Leninggever	Datum	Hoofdsom	Totale loop- tijd	Soort lening	Werke- lijke- rente	Restschuld 31 december 2018	Nieuwe leningen in 2019	Aflossing in 2019	Restschuld 31 december 2019	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2019	Aflos- sings- wijze	Aflos-sing 2020	Gestelde zekerheden
		€			%	€	€	€	€	€			€	
BNG	1-nov-19	4.000.000	15	lineair	2,00%	0	4.000.000	0	4.000.000	3.333.333	15	lineair	133.333	hypotheek
BNG	1-nov-19	6.000.000	30	lineair	0,80%	0	6.000.000	0	6.000.000	5.000.000	30	lineair	200.000	WFZ borging
Totaal						0	10.000.000	0	10.000.000	8.333.333			333.333	

2.1.9 toelichting geconsolideerde resultatenrekening**BATEN****13. Opbrengsten uit gebudgetteerde zorgprestaties***De specificatie is als volgt :*

	2019	2018
	€	€
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten WLZ	21.205.601	19.471.300
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten ZvW-zorg	990.557	1.555.893
Totaal	<u>22.196.158</u>	<u>21.027.193</u>

De specificatie Wettelijk budget aanvaardbare kosten WLZ is als volgt :

	2019	2018
	€	€
Intramurale productie	16.555.653	14.171.819
Volledig pakket thuis	1.887.852	2.520.652
Modulair pakket Thuis	69.928	166.375
Vergoeding Kapitaalslasten	2.692.168	2.612.454
Correcties boekjaar	0	0
Correcties vorig boekjaar	0	0
	<u>21.205.601</u>	<u>19.471.300</u>

De specificatie Wettelijk budget aanvaardbare kosten ZvW-zorg is als volgt :

	2019	2018
	€	€
Productie wijkverpleging	990.557	1.555.893
	<u>990.557</u>	<u>1.555.893</u>

Toelichting:

In de opbrengsten uit gebudgetteerde zorgprestaties is een toename van de € 1.163.000 als gevolg van toename kwaliteitsbudget.

14. Niet-gebudgetteerde zorgprestaties*De specificatie is als volgt :*

	2019	2018
	€	€
Opbrengsten in opdracht van andere instellingen	4.923	24.966
Overige niet-gebudgetteerde zorgprestaties	489.070	694.057
Totaal	<u>493.993</u>	<u>719.023</u>

Toelichting:

De niet gebudgetteerde zorgprestaties zijn met € 225.000 afgenomen. De afname wordt veroorzaakt door de afstoting levering zorg in Park Boswijk.

15. Subsidies*De specificatie is als volgt :*

	2019	2018
	€	€
Overige subsidies, waaronder loonkostensubsidies en EU-subsidies	264.278	158.975
Totaal	<u>264.278</u>	<u>158.975</u>

Toelichting:

De subsidie-opbrengsten zijn in 2019 bestaan uitsluitend uit subsidie-opbrengsten stagefonds en praktijkleren en subsidie-opbrengsten van sectorfondsen.

2.1.9 toelichting geconsolideerde resultatenrekening**LASTEN****16. Overige bedrijfsopbrengsten***De specificatie is als volgt:*

	2019	2018
	€	€
Opbrengsten dienstverlening	790.207	811.180
Opbrengsten verhuuractiviteiten	5.973.528	5.889.410
Overige opbrengsten	176.244	438.163
Totaal	6.939.979	7.138.753

Toelichting:

De overige dienstverlening heeft betrekking op de overige hotelmatige en ondersteunende dienstverlening aan bewoners en personeel. De afname van de overige opbrengsten komt doordat in 2019 minder opbrengsten waren uit voorgaande jaren.

17. Personeelskosten*De specificatie is als volgt:*

	2019	2018
	€	€
Lonen en salarissen	12.573.877	11.576.956
Sociale lasten	2.210.364	1.810.612
Pensioenpremie	1.031.717	895.523
Andere personeelskosten	921.157	593.461
Sub-totaal	16.737.115	14.876.552
Personeel niet in loondienst	3.358.441	2.200.225
Totaal personeelskosten	20.095.556	17.076.777

Full-time eenheden per 31-12

	2019	2018
Full-time eenheden op basis van Vast Dienstverband	325,51	278,05
Full-time eenheden op basis van Oproepkrachten	46,82	16,82
Aantal personeelsleden op basis van aantal full-time eenheden per 31-12	372,33	294,87

Toelichting:

De hogere lonen en salarissen worden voornamelijk veroorzaakt door de cao verhoging en toename FTE personeel. De toename personeel is het gevolg van verhoging kwaliteitsgelden. Als gevolg van personeelstekorten is extra personeel ingehuurd. Dit heeft geleid tot een toename van Personeel niet in loondienst van ruim € 1.158.216.

18. Afschrijvingen op immateriele en materiele vaste activa*De specificatie is als volgt:*

	2019	2018
	€	€
Afschrijvingen:		
- Materiële vaste activa	2.482.494	1.185.259
- Resultaat desinvestering	0	65.797
- Boekverlies verkoop activa	20.446	0
Totaal afschrijvingen	2.502.940	1.251.056

Toelichting:

Met ingang van het boekjaar 2011 worden de bedrijfsgebouwen en terreinen gewaardeerd tegen actuele waarde. Periodiek worden taxaties uitgevoerd door een externe taxateur. Bij de taxaties wordt de marktwaarde van het vastgoed bepaald uitgaande van de voortzetting van de verhuur/gebruik. De waardemutaties als gevolg van de taxaties worden in de resultatenrekening verantwoord als zijnde bijzondere waardemutatie van bedrijfsgebouwen en terreinen. De nacalculeerbare afschrijvingen zijn in 2019 afgenomen als gevolg van het feit dat een groot deel van de nog resterende nacalculeerbare vaste activa inmiddels volledig afgeschreven is. Het resultaat desinvestering heeft betrekking op verkoop vervoermiddelen.

2.1.9 toelichting geconsolideerde resultatenrekening

LASTEN

19. Bijzondere waardemutaties bedrijfsterreinen en projecten

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
	€	€
Bijzondere waardemutaties zorglocaties		
Wildhoef te Bloemendaal	0	0
Emmahof te Amsterdam	0	0
Oranjestein te Doorn	0	0
Tusselerhof te Lochem	0	0
Bijzondere waardemutaties woonlocaties		
Oranjepark te Soest	850.000	1.400.000
Stadenbos te Lochem	-43.305	260.000
Hooglangen te Lochem	300.000	480.000
Waalsdorp te Den Haag	1.200.000	2.800.000
Bijzondere waardemutaties beleggingslocaties		
Joh.Verhulststraat te Amsterdam	80.000	60.000
Weteringschans te Amsterdam	40.000	60.000
Bijzondere waardemutaties nieuwbouwproject Wildhoef	0	0
Gerealiseerde herwaardering Stadenbos	323.305	0
Totaal bijzondere waardemutaties bedrijfsterreinen en projecten	<u>2.750.000</u>	<u>5.060.000</u>

De materiële vaste activa gewaardeerd tegen actuele waarde. Periodiek worden taxaties uitgevoerd door een externe taxateur. Bij de taxaties wordt de marktwaarde van het vastgoed bepaald uitgaande van de voortzetting van de verhuur/gebruik. Als gevolg van deze stelselwijziging wordt er sinds 2012 afgeschreven op onroerend goed op basis van taxaties per pand eindejaars. Deze waardemutaties als gevolg van de taxaties worden in de resultatenrekening verantwoord als zijnde bijzondere waardemutatie van bedrijfsgebouwen en terreinen. In 2019 heeft er aan de hand van taxaties een positieve bijzondere waardemutatie van de woonlocaties plaatsgevonden ter grootte van € 2.750.000. De gerealiseerde herwaardering Stadenbos is ontstaan doordat Stadenbos is verkocht in december 2019.

2.1.9 toelichting geconsolideerde resultatenrekening**20. Overige bedrijfskosten***De specificatie is als volgt:*

	2019	2018
	€	€
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	1.796.249	2.005.215
Algemene kosten	2.294.876	1.966.645
Cliënt- en bewonersgebonden kosten	784.148	645.791
Onderhoudskosten	1.454.791	1.426.039
Energiekosten	923.933	932.626
Huur en leasing	2.016.844	1.702.398
Totaal overige bedrijfskosten	<u>9.270.841</u>	<u>8.678.714</u>

Toelichting:

De kosten huur en leasing zijn toegenomen met onder andere € 314.000 als gevolg van tijdelijke huisvesting voor de locatie Tusselerhof en Wildhoef als gevolg van de voorgenomen nieuwbouw.

21. Financiële baten en lasten*De specificatie is als volgt:*

	2019	2018
	€	€
Rentebaten	174.635	4.378
Subtotaal financiële baten	174.635	4.378
Rentelasten	-80.512	-115.108
Subtotaal financiële lasten	-80.512	-115.108
Totaal financiële baten en lasten	<u>94.123</u>	<u>-110.730</u>

22. Honoraria onafhankelijke accountant

	2019	2018
	€	€
De honoraria van de onafhankelijke accountant over het boekjaar is als volgt:		
1 Controle van de jaarrekening	70.980	65.000
2 Overige controlewerkzaamheden	0	0
3 Fiscale advisering	0	0
4 Niet-controlediensten	0	0
Totaal honoraria onafhankelijke accountant	<u>70.980</u>	<u>65.000</u>

Toelichting:

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de vennootschap en de in de consolidatie betrokken maatschappijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar 2019, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

23. Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de instelling, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

2.2 ENKELVOUDIGE JAARREKENING

2.2.1 ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2019
 (na resultaatbestemming)

	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-19</u>	<u>31-dec-18</u>
		€	€
ACTIVA			
Vaste activa			
Financiële vaste activa	1	72.573.341	71.853.228
Totaal vaste activa		<u>72.573.341</u>	<u>71.853.228</u>
Viottende activa			
Overige vorderingen	2	13.065.514	3.418
Liquide middelen	3	<u>3.153.758</u>	<u>14.666.586</u>
Totaal viottende activa		<u>16.219.272</u>	<u>14.670.004</u>
Totaal activa		<u><u>88.792.613</u></u>	<u><u>86.523.232</u></u>
	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-19</u>	<u>31-dec-18</u>
		€	€
PASSIVA			
Eigen vermogen	4		
Algemene reserve		<u>72.469.533</u>	<u>70.303.536</u>
Totaal eigen vermogen		<u>72.469.533</u>	<u>70.303.536</u>
Langlopende schulden	5	14.215.662	14.210.557
Kortlopende schulden			
Overige kortlopende schulden	6	2.107.418	2.009.139
Totaal passiva		<u><u>88.792.613</u></u>	<u><u>86.523.232</u></u>

2.2.2 ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING OVER 2019

	<u>Ref.</u>	<u>2019</u> €	<u>2018</u> €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Overige bedrijfsopbrengsten	7	43.718	121.611
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>43.718</u>	<u>121.611</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Overige bedrijfskosten	8	1.284.978	1.021.357
Som der bedrijfslasten		<u>1.284.978</u>	<u>1.021.357</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		-1.241.260	-899.746
Financiële baten en lasten	9	3.381.022	6.939.983
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING		<u>2.139.762</u>	<u>6.040.237</u>
Buitengewoon resultaat		0	0
RESULTAAT BOEKJAAR		<u><u>2.139.762</u></u>	<u><u>6.040.237</u></u>
RESULTAATBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		<u>2019</u> €	<u>2018</u> €
Algemene reserve		2.139.762	6.040.237
		<u><u>2.139.762</u></u>	<u><u>6.040.237</u></u>

2.2.3 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING (ENKELVOUDIG)

2.2.3.1 Algemeen

Algemeen

Vereniging Pro Senectute is geregistreerd bij de KVK onder nummer 40530989. De activiteiten betreffen een belangenvereniging voor specifieke groepen.

Groepsverhoudingen

Vereniging Pro Senectute, statutair gevestigd te Cronenburg 75 te Amsterdam, staat aan het hoofd van de Pro Senectute groep. Pro Senectute exploiteert een aantal zorg en woonlocaties ten behoeve van ouderen en beheert vermogen. De Vereniging houdt de aandelen van de Pro Senectute Vastgoed BV (100%). De financiële gegevens van Pro Senectute Vastgoed BV zijn opgenomen in deze geconsolideerde jaarrekening. In de consolidatie worden de financiële gegevens opgenomen van Vereniging Pro Senectute samen met haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ 640 inzake de jaarverslaggeving voor organisaties zonder winststreven.

Continuïteitsveronderstelling

De uitbraak van Corona in ons land stelt ons allen voor grote uitdagingen. Pro Senectute en haar zorgprofessionals zetten alle zeilen bij om tijdig de noodzakelijke zorg te geven. Naast de zorginhoudelijke uitdagingen, leidt de crisis ook tot financiële onzekerheden voor zorgaanbieders.

Het Coronavirus heeft impact op de financiële positie van Pro Senectute, maar er is (nog) geen materiële onzekerheid over de continuïteit. Derhalve is de jaarrekening 2019 opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

2.2.3.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Activa en passiva

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Toelichtingen op posten in de balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht zijn in de jaarrekening genummerd.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

2.2.3 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING (ENKELVOUDIG)

2.2.3.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de resultatenrekening.

Bijzondere waardemutaties vaste activa

Vaste activa met een lange levensduur worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de geschatte contante waarde van de toekomstige nettokasstroom die het actief naar verwachting zal genereren.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte contante waarde van de toekomstige kasstroom, worden bijzondere waardeverminderingen verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Deze worden door de instelling gescheiden van het basiscontract en apart verantwoord indien de economische kenmerken en risico's van het basiscontract en het daarin besloten derivaat niet nauw verwant zijn, indien een apart instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat aan de definitie van een derivaat zou voldoen en het gecombineerde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de resultatenrekening.

Financiële instrumenten, inclusief de van de basiscontracten gescheiden afgeleide financiële instrumenten, worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de resultatenrekening, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering.

In contracten besloten financiële instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

2.2.3.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Gekochte leningen en obligaties

Gekochte leningen en obligaties waarvan de instelling de intentie heeft deze tot het einde van de looptijd aan te houden, en hiertoe ook in staat is, worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen.

De overige gekochte leningen en obligaties worden, voor zover deze aan een beurs genoteerd zijn, gewaardeerd tegen reële waarde. Wijzigingen in die reële waarde worden verantwoord in de resultatenrekening. Niet-beursgenoteerde gekochte leningen en obligaties worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie.

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs (nominale waarde). Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Effecten

Effecten opgenomen onder vlottende activa worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Deze effecten zijn aangemerkt als beleggingen. Waardeveranderingen van deze effecten worden verwerkt in de resultatenrekening.

Indien de marktwaarde van effecten niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. De niet-beursgenoteerde effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De effecten staan vrij ter beschikking aan Pro Senectute.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Algemene reserve

De algemene reserve heeft betrekking op het opgebouwd vermogen en zal binnen de Vereniging aangehouden worden ten besteding aan de doelstellingen van de Vereniging.

Schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Schulden worden opgenomen voor de geamortiseerde kostprijs (nominale waarde).

2.2.3.3 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben. Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn; baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn.

Baten (waaronder nagekomen budgetaanpassingen) en lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Operational leasing

Pro Senectute heeft leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom niet bij Pro Senectute ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de resultatenrekening over de looptijd van het contract.

2.2.3.4 Financiële instrumenten en risicobeheersing

Valutarisico

De organisatie is alleen werkzaam in Nederland en loopt geen valutarisico.

Rente en kasstroomrisico

Vereniging Pro Senectute loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa, effecten en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen).

Voor vorderingen en schulden met variabele renteafspraken loopt Vereniging Pro Senectute risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt Vereniging Pro Senectute risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente.

Met betrekking tot de vorderingen worden geen financiële derivaten met betrekking tot afdekking van het renterisico gecontracteerd.

Kredietrisico

Vereniging Pro Senectute heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal een A-rating hebben.

Vereniging Pro Senectute heeft vorderingen verstrekt aan verbonden reschtspersonen. Bij deze partijen is geen historie van wanbetaling bekend.

Liquiditeitsrisico

Vereniging Pro Senectute maakt geen gebruik van een kredietfaciliteiten. De liquiditeitspositie is toereikend voor de reguliere bedrijfsvoering.

2.2.4 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

ACTIVA

1. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Deelnemingen	72.573.341	71.853.228
Leningen u/g	0	0
Totaal financiële vaste activa	72.573.341	71.853.228

Het verloop van de Deelnemingen is als volgt:

	2019	2017
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	71.853.228	64.936.664
Bij: kapitaalstorting	0	0
Bij: overdracht aan Vastgoed bv	0	0
Af: dividenduitkering van deelneming	-2.635.316	-2.859.725
Bij: kapitaalstorting aan deelneming		2.859.725
Bij: resultaat deelneming boekjaar	3.355.429	6.916.564
Boekwaarde per 31 december	72.573.341	71.853.228

Toelichting:

Voor de activiteiten met betrekking tot het exploiteren van vastgoed heeft de Vereniging Pro Senectute per 23 mei 2012 Pro Senectute Vastgoed BV opgericht. De Vereniging Pro Senectute heeft een belang van 100% in de Pro Senectute Vastgoed BV. Het door deelneming Pro Senectute Vastgoed BV in een boekjaar behaalde resultaat komt volledig ten gunste aan Vereniging Pro Senectute.

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen:

Naam en rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon	Kernactiviteit	Verschaft kapitaal	Kapitaalbelang (in %)	Eigen vermogen	Resultaat
				€	€
Rechtstreekse kapitaalbelangen >= 20%:					
Pro Senectute Vastgoed BV	Beleggingsinstelling	18.000	100%	72.573.341	3.355.429

2.2.4 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS**ACTIVA****2. Overige vorderingen***De specificatie is als volgt:*

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Vorderingen op debiteuren	0	0
Rekening Courant Pro Senectute Vastgoed BV	13.065.149	0
Rekening Courant Stichting Pro Senectute	0	0
Overige vorderingen	365	3.418
Totaal overige vorderingen	<u>13.065.514</u>	<u>3.418</u>

Toelichting:

De vorderingen hebben een looptijd van korter dan 1 jaar. De toename wordt volledig veroorzaakt door toename rekening-courant Pro Senectute Vastgoed BV. Dit als gevolg van bijdragen in nieuwbouw.

3. Liquide middelen*De specificatie is als volgt:*

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Bankrekeningen	3.153.758	14.666.586
Totaal liquide middelen	<u>3.153.758</u>	<u>14.666.586</u>

Toelichting:

De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de Vereniging Pro Senectute. De liquide middelen zijn gedurende 2019 met € 11.512.828 afgenomen.

2.2.4 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

PASSIVA

4. Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Algemene reserve	72.469.533	70.303.536
Totaal eigen vermogen	72.469.533	70.303.536

Algemene reserve

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-19	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-19
	€	€	€	€
Algemene reserve	68.889.579	2.139.762	0	71.029.341
Bestemmingsfonds Van Velsen	1.413.957	0	-26.235	1.440.192
Totaal eigen vermogen	70.303.536	2.139.762	-26.235	72.469.533

Toelichting:

Het door de Vereniging Pro Senectute behaalde resultaat over 2019 van € 2.139.762 wordt toegevoegd aan de algemene reserve van de Vereniging. Het eigen vermogen in de geconsolideerde jaarrekening is niet gelijk aan het eigen vermogen van de Vereniging, omdat in de geconsolideerde jaarrekening het eigen vermogen van de Stichting Pro Senectute is samengevoegd met het eigen vermogen van de Vereniging.

Specificatie aansluiting geconsolideerd - enkelvoudig vermogen 31 december 2019 en resultaat over 2019

De specificatie is als volgt :

	Eigen vermogen	Resultaat
	€	€
Enkelvoudig eigen vermogen en resultaat:	71.029.341	2.139.762
Stichting Pro Senectute	791.057	-1.326.707
Stichting Levie-Philips	7.859.065	0
Stichting Van Brakelfonds	122.286	0
Stichting v Bentveld - v.d. Wilde	5.863.679	0
Stichting Van Walsemfonds	370.632	5.105
Bestemmingsfonds Van Velzen	1.440.192	26.235
Pro Senectute Vastgoed BV	72.391.121	3.173.211
Eliminatie deelneming Pro Senectute Vastgoed BV	-72.391.121	-3.173.211
Totaal geconsolideerd eigen vermogen en resultaat	87.476.252	844.395

Toelichting:

Het geconsolideerde resultaat van Pro Senectute over 2019 bedraagt € 844.395 positief.
Het geconsolideerde eigen vermogen van Pro Senectute per 31 december 2019 bedraagt € 87.476.252.

2.2.4 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

PASSIVA

5. Langlopende schulden

De specificatie is als volgt:

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Lening o/g Levi-Philips	7.859.065	7.859.065
Lening o/g Van Bentveld-v.d. Wilde	5.863.679	5.863.679
Lening o/g Van Walsemfods	370.632	367.334
Lening o/g Van Brakelfonds	122.286	120.479
Totaal langlopende schulden	<u>14.215.662</u>	<u>14.210.557</u>

Het verloop is als volgt weer te geven:

	2019	2018
	€	€
Stand per 1 januari	14.210.557	14.207.271
Bij: nieuwe leningen	5.105	3.286
Af: aflossingen	0	0
Stand per 31 december	<u>14.215.662</u>	<u>14.210.557</u>
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	0	0
Stand langlopende schulden per 31 december	<u>14.215.662</u>	<u>14.210.557</u>

Toelichting in welke mate (het totaal van) de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jaar), aflossingsverplichtingen	0	0
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jaar) (balanspost)	14.215.662	14.210.557
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	14.215.662	14.207.271

Toelichting:

Het bedrag van de langlopende leningen per 31 december 2019 bestaat volledig uit leningen vanuit steunfondsen. Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage overzicht 2.2.6 langlopende schulden.

6. Overige kortlopende schulden

De specificatie is als volgt:

	31-dec-19	31-dec-18
	€	€
Crediteuren	213	5.213
Rekening Courant Pro Senectute Vastgoed BV	0	813.971
Rekening Courant Stichting Pro Senectute	1.867.828	1.033.072
Nog te betalen kosten	223.927	139.003
Vooruitontvangen opbrengsten	15.450	17.880
Totaal overige kortlopende schulden	<u>2.107.418</u>	<u>2.009.139</u>

Toelichting:

De schulden hebben een looptijd van korter dan 1 jaar.

BIJLAGE

2.2.6 Overzicht langlopende schulden ultimo boekjaar

Leninggever	Datum	Hoofdsom	Totale looptijd	Soort lening	Werke-lijke-rente	Restschuld 31 december 2018	Nieuwe leningen in 2019	Aflossing in 2019	Restschuld 31 december 2019	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2019	Aflossingswijze	Aflossing 2020	Gestelde zekerheden
					%	€	€	€	€	€			€	
Levie-Philips			> 5 jaar	steunfonds	5,46%	7.859.065	0	0	7.859.065	7.859.065	0		0	geen
Bentveld- vd Wilde			> 5 jaar	steunfonds	5,46%	5.863.679	0	0	5.863.679	5.863.679	0		0	geen
Van Walsemfonds			> 5 jaar	steunfonds	0,91%	367.334	3.298	0	370.632	370.632	0		0	geen
Van Brakelfonds			> 5 jaar	steunfonds	3,00%	120.479	1.807	0	122.286	122.286	0		0	geen
Totaal						14.210.557	5.105	0	14.215.662	14.215.662	0		0	

2.2.7 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

BATEN

7. Overige bedrijfsopbrengsten

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
	€	€
Overige opbrengsten (waaronder vergoeding voor uitgeleend personeel en verhuur onroerend goed):		
Resultaat beleggingen	0	0
Opbrengst contributies	43.098	45.144
Opbrengst erfstellingen en legaten	0	65.562
Opbrengst giften	620	10.905
Resultaten voorgaande jaren	0	0
Totaal	<u>43.718</u>	<u>121.611</u>

Toelichting:

De overige opbrengsten zijn in 2019 afgenomen als gevolg van het feit dat er in 2018 legaten waren ontvangen ter grootte van € 65.562.

LASTEN

8. Overige bedrijfskosten

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
	€	€
Algemene kosten	1.284.978	1.021.357
Totaal overige bedrijfskosten	<u>1.284.978</u>	<u>1.021.357</u>

Toelichting:

De Vereniging heeft geen personeelsleden in dienst. Voor beheer wordt vanuit Stichting Pro Senectute op jaarbasis € 911.646 doorbelast (2018: € 869.227). Deze beheerskosten worden gedeeld tussen Pro Senectute Vastgoed BV en Vereniging Pro Senectute.

9. Financiële baten en lasten

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
	€	€
Rentebaten	132.367	104.248
Resultaat deelneming Vastgoed BV	3.355.429	6.916.564
Subtotaal financiële baten	<u>3.487.796</u>	<u>7.020.812</u>
Rentelasten	-106.774	-80.829
Subtotaal financiële lasten	<u>-106.774</u>	<u>-80.829</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u>3.381.022</u>	<u>6.939.983</u>

Toelichting:

Het resultaat van de 100% deelneming in Pro Senectute Vastgoed BV bedraagt in 2019 € 3.173.212. De rentebaten zijn in 2019 hoger als gevolg van hogere tegoeden dan in 2018. Het berekende rentepercentage over de intercompanyverhoudingen bedraagt 2%.

10. Bezoldiging bestuurders

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
	€	€
Bestuurders en voormalig bestuurders	40.169	37.591
	<u>40.169</u>	<u>37.591</u>

Toelichting:

De bezoldiging bestuurders wordt doorbelast vanuit Stichting Pro Senectute. De bestuurders van Vereniging Pro Senectute zijn tevens de Raad van Toezicht leden van Stichting Pro Senectute.

2.3 OVERIGE GEGEVENS

2.3 OVERIGE GEGEVENS

2.3.1 Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

Het bestuur van de Vereniging heeft de jaarrekening 2019 vastgesteld in de vergadering van 7 mei 2020.

Op de ledenvergadering van de Vereniging Pro Senectute van 4 juni 2020 is de jaarrekening 2019 goedgekeurd.

2.3.2 Resultaatbestemming

Er is geen statutaire regel omtrent de winstbestemming. Het resultaat wordt verdeeld volgens de resultaatverdeling in de resultatenrekening. De voorgenomen resultaatbestemming is verwerkt in de jaarrekening. Het resultaat wordt verdeeld volgens de resultaatverdeling in paragraaf 2.1.2.

2.3.3 Gebeurtenissen na balansdatum

De locatie Hooglangen is medio 2020 verkocht.

Begin 2020 is ook in Nederland het corona virus uitgebroken. Deze crisis heeft ook impact op Pro Senectute. Naast uitdagingen op het gebied van de continuïteit en kwaliteit van zorg leidt de crisis ook tot financiële onzekerheid voor Pro Senectute.

1. Impact op het zorgproces.

Ook bij Pro Senectute kan sprake zijn van besmetting van de cliënten en zorgprofessionals. Deze besmettingen kunnen leiden tot een hoger ziekteverzuim dan normaal. Tevens kan een uitbraak bij Pro Senectute impact hebben op het aantal verblijfsdagen en/of geleverde (extramurale) zorg aan cliënten. Op het moment van vaststellen van deze jaarrekening is er geen sprake van een hoger ziekteverzuim en beperkt sprake van een uitbraak binnen de instelling.

2. Impact op de financiële positie van Pro Senectute.

Bovengenoemde mogelijke afname van de geleverde zorg aan cliënten en eventuele inzet van extra personeel (PNIL) kunnen een negatief effect hebben op de cash-flow/liquiditeit van Pro Senectute. Op basis van de huidige liquiditeitspositie en meerjarenprognose is hiervan momenteel geen sprake.

Uitmo maart 2020 zijn door de overheid steunmaatregelen voor de sector (brief ZN 23 maart 2020 met kenmerk B-20-5241) en op nationaal niveau aangekondigd. De belangrijkste maatregelen betreffen:

1. Algemeen: Onder voorwaarden uitstel van betaling van belasting;

2. Specifiek voor de sector:

- a. De gemaakte extra kosten, die voortvloeien uit het coronavirus (COVID-19) voor het leveren van zorg binnen de Wet langdurige zorg (Wlz), worden via een nieuwe regeling van de NZa worden vergoed;
- b. Indien zorgaanbieders te maken hebben met een teruglopende omzet als gevolg van de coronacrisis dan worden zij gecompenseerd. Het uitgangspunt is hierbij dat in elk geval tot 1 juni wordt vergoed conform de omzet in het contract of, in afwezigheid daarvan, een zo goed mogelijke inschatting als er geen coronacrisis zou zijn geweest;
- c. Zorgkantoren zijn bereid voorschotten te verlenen om de liquiditeit op peil te houden.

Indien nodig kan Pro Senectute gebruik maken van deze regelingen.

De duur van de Corona-uitbraak en daarmee de impact op de organisatie is nog onzeker, maar kan impact hebben op de lange termijn doelstellingen van Pro Senectute.

Het verenigingsbestuur van Pro Senectute is van mening dat de situatie rondom het coronavirus, op het moment van vaststellen en goedkeuren van deze jaarrekening, gezien bovenstaande maatregelen geen materiële invloed heeft op de continuïteit van Pro Senectute en de jaarrekening 2019.

2.3.4 Ondertekening door verenigingsbestuur

Bestuur

de heer R.W.M. Quik
Voorzitter verenigingsbestuur

Mevrouw T. van der Windt

de heer M. Dijkstra

Mevrouw C. Haimé

de heer A.T.J.M. Zuure

mevrouw C. Steller-Blanson Henkemans

2.3.5 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op de volgende pagina.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Vereniging Pro Senectute

A. Verklaring over de in het financieel verslag 2019 opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 Vereniging Pro Senectute te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarverslaggeving opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging Pro Senectute op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties-zonder-winststreven'.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de geconsolideerde balans per 31 december 2019;
- 2 de geconsolideerde resultatenrekening over 2019;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Pro Senectute zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in de jaarverslaggeving opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarverslaggeving andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- algemene informatie;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties-zonder-winststreven'.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties-zonder-winststreven'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Utrecht, 13 juli 2020

Accountants voor de Gezondheidszorg B.V.

WG: drs. G.A. Kuipers RA